

Investeermisteenuste osutamise juhend

Investeermisteenuste osutamise juhend	4
I osa	4
Üldsätted ja mõisted	4
1. Soovitusliku juhendi reguleerimisala, eesmärk ja kohaldamine	4
2. Juhendis kasutatavad mõisted	4
II osa	5
Investeermisühingu sisemised kontrollmeetmed	5
3. Investeermisühingu sisemine kontroll ja sise-eeskirjad	5
III osa	6
Investeermisteenuse osutamise üldpõhimõtted	6
4. Jaainvestoritele investeermisteenuse osutamise üldpõhimõtted	6
5. Kirjalik leping	7
6. Tuletisinstrumentidega seotud erinõuded kliendilepingule	8
7. Küsimiskohustus ja “tunne oma klienti” põhimõtte	8
8. Investeermisühingu hoolsuskohustus kliendi ees	9
9. Klientide informeerimisele esitatavad üldnõuded	10
10. Turunduskommunikatsioon	11
11. Informatsioon investeermisühingu kohta	11
12. Informatsioon finantsinstrumentide ja investeermisteenuste kohta	12
13. Riskihoiatused	14
14. Klientidele esitatav aruandlus	15
15. Klientide tehingukorralduste ja tehingutega seotud informatsioon	15
16. Klientidega ühenduse võtmine ilma kliendi eelneva nõusolekuta	16
17. Huvide konflikti vältimine	17
18. Turuga manipuleerimine	17
19. Analüüsid ja soovitused	18
20. Juhtkonna ja töötajate väärtpaberitehingud	18
IV osa	19
Väärtpaberivahenduse teenus (maaklerteenus)	19
21. Kohustus tegutseda kohase hoolikusega	19
22. Tehingukorralduste vastuvõtmine	20
23. Tehingukorralduste edastamine täitmiseks	21
24. Tehingukorralduste täitmine	21
25. Tehingukorralduse täitmisjärgsed toimingud	22
V osa	23
Väärtpaberiportfellide valitsemine	23
26. Kohaldamine	23
27. Kliendiga sõlmitav Portfelli valitsemise leping	23
28. Perioodiline informeerimine	25
29. Portfellivalitsemisele esitatavad nõuded	26
VI osa	27
Väärtpaberite emiteerimise korraldamine	27
30. Osa kohaldamine	27
31. Erapooletuse nõue	27
32. Emissiooni jaotus märkijate vahel (<i>allocation of issue</i>)	27
33. Emissiooni korraldaja tehingud	27
34. Emissiooni korraldaja töötajate tehingud	28

VII osa	28
“Professionaalse režiimi” raames investeerimisteenuste osutamisele esitatavad	
põhinõuded.....	28
35. Üldine.....	28
36. Huvide konfliktid ning lisasoodustused.....	29
37. Klientide informeerimisele esitatavad üldnõuded.....	30
38. “Tunne oma klienti” põhimõte ning hoolisuskohustus.....	30
39. Kliendilepingud	30
40. Klientide tehingutellimuste vastuvõtmine ja edastamine täitmiseks.....	30
41. Tehingukorralduste täitmine.....	31
42. Tehingukorralduste täitmisjärgsed toimingud.....	31
43. Individuaalne väärtpaberiportfellide valitsemine.....	31
VIII osa.....	32
Turu vastaspoolte vahelistele suhetele esitatavad põhinõuded	32
44. Turu vastaspoolte vahelised suhted	32
45. Turu vastaspoolena esinemise õigus	32
46. Turu vastaspoole režiimile (suhetele) esitatavad põhinõuded.....	33
LISA 1. Kliendilepingule esitatavad üldnõuded	34
LISA 2. Tuletisinstrumentidega seotud erinõuded kliendilepingule	36
LISA 3. Investorite kategoriseerimine investeerimisteenuste osutamise korra	
otstarbeks	37

Investeermisteenuste osutamise juhend

I osa Üldsätted ja mõisted

1. Soovitusliku juhendi reguleerimisala, eesmärk ja kohaldamine

- 1.1. Juhendi eesmärk on finantssektori stabiilsuse, usaldusväärsuse ja läbipaistvuse suurendamine, klientide ja investorite huvide kaitstuse taseme tõstmine ning finantssektori kuritegelikel eesmärkidel ärakasutamise tõkestamisele kaasaaitamine.
- 1.2. Juhendi käsitleb investeermisühingute tegevust, investeermisteenuste osutamist, investeermisühingu töötajate ja juhtide investeermisalast tegevust ning ilma investeermisteenuste osutamiseta tehtavate väärtpaberitehingute valdkonda.
- 1.3. Juhendis esitatud juhiseid peab järgima kooskõlas väärtpaberituru seaduses ("VTS") ja teistes õigusaktides kehtestatud nõuetega

2. Juhendis kasutatavad mõisted

- 2.1. Delegeerimine – teisele investeermisühingu või kolmanda isiku osaline või täielik volitamine investeermisteenuse osutamiseks.
- 2.2. Finantsinstrument - iga VTS §-s 2 nimetatud väärtpaberi liik. Seal kus kohane, võib mõiste hõlmata ka VTS-s nimetatud väärtpaberi liike, nt kauba (*commodity*) tuletisinstrumentid.
- 2.3. Finantsvõimendus - tehingud tuletisinstrumentidega, väärtpaberite lühikeseks müük ning ükskõik milliste instrumentide soetamine kasutades selleks laenatud vahendeid.
- 2.3a Investeermisühing – investeermisteenust osutav fondivalitseja, investeermisühing, krediitiasutus.
- 2.4. Investeermisteenus - investeermisteenus käesoleva juhendi tähenduses on iga VTS-i §-des 43-44 loetletud kolmandatele isikutele osutatav teenus.
- 2.5. Investeermisalane nõustamine - kindlale investorile või investoritele, kas sõlmitud lepingu alusel või ilma suunatud investeermisalane soovitus, mis on seotud ühe või mitme finantsinstrumendiga või investeermisteenusega.
- 2.6. Jaeinvestor - professionaalseks investoriks mittekvalifitseeruv investor¹.
- 2.7. Klient - investeermisühingu olemasolev või potentsiaalne klient.
- 2.8. Kombineeritud toode - finantstoode, mis koosneb mitmest finantsinstrumendist.
- 2.9. Kompetentne järelevalveasutus - seaduses sätestatud institutsioon Euroopa Majanduspiirkonnas, mis vastutab investeermisteenuste osutamise korra kehtestamise ning selle üle järelevalve teostamise eest. Sõltuvalt kontekstist võib mõiste osutada

¹ Täpsem kord investorite kategoriseerimiseks on toodud lisas 3.

investeeringisühinguid autoriseerivale või registreerivale asutusele, või kolmandate riikide seadustega sätestatud järelevalveasutustele.

- 2.10. Lisasoodustus - Raha, kaup või teenus, mis on saadud väljaspool tavalisi komisjonitasusid ja tavaliselt võetavaid tasusid vastava teenuse osutamise eest, investeeringisühingu, tema juhatuse või nõukogu liikmete, töötajate või volitatud esindajate poolt seoses investeerimisteenuse osutamisega kliendilt otse või läbi kolmanda isiku.
- 2.11. Professionaalne investor või kutseline investor² - investor, kes omab piisavalt oskusi, kogemusi ja teadmisi investeerimisotsuste tegemiseks ning investeerimisega kaasnevate riskide adekvaatseks hindamiseks.
- 2.12. Seotud agendid (*tied-agents*) - iga juriidiline või füüsiline isik, kes vahendab investeeringisühingu täielikul vastutusel investeerimisühingu teenuseid vastava kokkuleppe alusel investeerimisühinguga.
- 2.13. Tuletisinstrument - finantsinstrument, mille väärtus muutub koos selle aluseks oleva vara, indeksi, intressimäära, valuutakursi väärtuse või mõne muu parameetri muutumisega (nt futuur, optioon, swap, warrant jne). [Kas on vaja?]
- 2.14. Ühenduse võtmine ilma eelneva loata (*cold calling*) - igasugune omaalgatuslik interaktiivne kommunikatsioon potentsiaalse kliendiga³ investeerimisteenuse osutamiseks, nt isiklik visiit või investeerimisühingu nimel tegutseva isiku poolt initsieeritud telefonikõne, mis ei olnud kliendi poolt algatatud või sõnaselgelt eelnevalt lubatud.

II osa

Investeeringisühingu sisemised kontrollmeetmed

3. Investeeringisühingu sisemine kontroll ja sise-eeskirjad

- 3.1. Investeeringisühing peab võtma tarvitusele kõik mõistlikud meetmed, mis tagavad, et investeeringisühing, selle nõukogu ja juhatuse liikmed, töötajad ning seotud agendid käituvad pidevalt vastavalt kliendi parimatele huvidele ja väärtpaberituru aususe tagamise põhimõtetele, kehtestades ning rakendades piisavad sisekontrolli meetmed ning protseduuristiku, sealhulgas sõltumatu sisekontrolli süsteemi.
- 3.2. Investeeringisühing peab olema võimeline tõestama, et ta ei ole käitunud vastuolus õigusaktides, käesolevas juhendis ning tema enda sise-eeskirjades sätestatud investeerimisteenuste osutamise reeglitega ja heade tavadega ning et tema organisatsiooniline struktuur ja töökorraldus soodustavad vastavate nõudmiste eesmärgipärast täitmist.
- 3.3. Sisekontrolli funktsioonide täitmise eest vastutavad isikud peavad omama vajalikke kogemusi, teadmisi, ressursse, pädevust ning ligipääsu ülesannete täitmiseks vajalikele

² Professionaalsetele investoritele investeerimisteenuste osutamisele esitatavad nõuded on sätestatud eraldi ja einvestoritele investeerimisteenuste osutamisele esitatavatest nõuetest käesoleva juhendi eriosa neljandas peatükis.

³ Potentsiaalsete klientide hulka kuuluvad ka juba olemasolevad kliendid, kellega võetakse ühendust ilma nende eelneva nõusolekuta eesmärgiga pakkuda nendele kliendilepinguga ettenähtud investeerimisteenustest erinevad teenused.

andmetele. Sellised isikud peavad täitma investeerimisühingu tegevuse monitooringu funktsiooni sõltumatult kõikidest tema kontrollile allutatud isikutest ja tegevustest.

- 3.4. Kokkuvõtte teostatud sisekontrolli tulemustest tuleb esitada investeerimisühingu juhatusele ning sise-audiitori kohustusi täitvale isikule. Investeerimisühing on kohustatud vähemalt kord aastas esitama Finantsinspeksioonile kokkuvõtted teostatud sisekontrolli tulemustest ning rakendatud abinõuetest.
- 3.5. Investeerimisühing peab viivitamata informeerima Finantsinspeksiooni õigusaktide, investeerimisteenuste osutamise korra või sise-eeskirjade olulistest rikkumistest. Rikkumise olulisuse hindamisel tuleb vähemalt arvesse võtta rikkumise mõju regulatiivsetele eesmärkidele, võimele osutada teenuseid, rikkumise sagedusele ning kliendile tekitatud kahju.
- 3.6. Sisekontrolli funktsioonide täitmise eest vastutavad isikud peavad:
 - 1) regulaarselt kontrollima investeerimisühingu töökorralduse ja protseduuride piisavust ja asjakohasust, et tagada investeerimisühingu tegevuse vastavust investeerimisteenuste osutamisele kehtestatud nõuetega;
 - 2) nõustama ja osutama toetust investeerimisühingu erinevates tegevusvaldkondades eesmärgiga viia investeerimisteenuste osutamine vastavusse kehtestatud normidega.
- 3.7. Investeerimisühing on kohustatud registreerima klientidelt laekuvad kaebused koos nende lahendamiseks vastu võetud meetmete kirjeldustega. Regulaarselt tuleb kontrollida kaebuste käsitlemise toimivust.
- 3.8. Investeerimisühing on kohustatud kehtestama sise-eeskirjad juhatuse ja nõukogu liikmete, töötajate ning seotud agentide tegevuse reguleerimiseks. Sise-eeskirjad peavad sisaldama vähemalt järgmist:
 - 1) reeglid ja protseduurid konfidentsiaalsete andmete ja siseteabe kaitseks;
 - 2) finantsinstrumentidega isiklikes huvides tehingute tegemist reguleerivad reeglid ja protseduurid;
 - 3) klientidega ärisuhete korraldamist sätestavad reeglid ja protseduurid, mis tagavad alati, ja eriti huvide konflikti puhul, kliendi parimates huvides tegutsemise ning välistavad konfidentsiaalse informatsiooni kuritarvitamise;
 - 4) investeerimisühingu sisemine kord huvide konfliktide ja lisasoodustuste osas.

III osa

Investeerimisteenuse osutamise üldpõhimõtted

4. Jaeinvestoritele investeerimisteenuse osutamise üldpõhimõtted

- 4.1. Investeeringisühingu organisatsiooniline ülesehitus, töökorraldus ja tõhus sisemine järelevalve peavad tagama investeerimisteenuste osutamise jaeinvestoritele vastavalt järgmistele investeerimisteenuste osutamise üldpõhimõtetele⁴:
- 1) investeerimisteenuseid tuleb osutada ausalt, õiglaselt ja asjatundlikult, lähtudes eelkõige kliendi parimatest huvidest ning arvestades väärtpaberituru usaldusväärse, õiguspärase ja korrapärase toimimisega;
 - 2) investeerimisteenuste osutamisel tuleb taotleda ja hoolitseda selle eest, et investeeringisühingu ja tema kliendi või erinevate investeeringisühingu klientide vahelised huvide konfliktid oleksid välditud või võimalikult väiksed;
 - 3) juhul kui investeeringisühingu ja tema kliendi või erinevate investeeringisühingu klientide vahelisi huvide konflikte ei õnnestu vältida võttes arvesse eelmises punktis märgitud, tuleb kliente sellest koheselt teavitada;
 - 4) erinevate klientide tehingukorraldusi tuleb täita nende saabumise järjekorras põhjendamatult viivitusega ja kliendile võimalikult soodsatel tingimustel, arvestades tehingukorraldusega antud tehingu suuruse ja hinnast tulenevate võimalike erisustega;
 - 5) investeeringisühing on kohustatud korraldama oma tegevust viisil, mis piirab siseteabe väärkasutamist ja selle alusel tehingute tegemist;
 - 6) tuleb täita kõiki investeeringisühingu tegevusele kohaldatavad norme. Üldisemate regulatsioonide puhul tuleb järgida nendes sätestatud põhimõtteid eesmärgiga kaitsta klientide huve ning tõsta klientide usaldust väärtpaberituru vastu;
 - 7) investeeringisühing, mis kasutab teatud funktsioonide täitmiseks kolmandate isikute poolt pakutavaid teenuseid (*outsourcing*), peab olema veendunud ja tagama, et nimetatud kolmandad isikud on võimelised täitma nendele usaldatud funktsioone asjatundlikult, usaldusväärselt ning klientide parimates huvides;
- 4.2. Investeeringisühing peab tundma oma klienti ja olema võimeline määrama osutatavate investeerimisteenuste sobivust kliendile. Selleks tuleb omada piisavalt informatsiooni kliendi majandusliku olukorra, väärtpaberiturule investeerimise kogemuste ja eesmärkide sh. aksepteeritava riskitaseme kohta.
- 4.3. Kliendile tuleb tutvustada väärtpaberituru nii üldiseid kui ka konkreetse investeerimisteenusega seotud riske;
- 4.4. Enne investeerimisteenuse esmakordset osutamist tuleb investeeringisühingu ja kliendi vahelistes investeerimisteenuse osutamisega seotud õiguste ja kohustuste osas kokkuleppida poolte vahel sõlmitavas kirjalikus lepingus.

5. Kirjalik leping

- 5.1. Enne investeerimisteenuse osutamist on investeeringisühing kohustatud sõlmima kliendiga kirjaliku lepingu, milles sätestatakse teenuste osutamisega seotud osapoolte õigused ja kohustused, tuuakse välja osutatava teenuse kirjeldus ning muu lepingust

⁴ Jaeinvestoritele investeerimisteenuste osutamisele esitatavaid nõudeid laiemalt käsitletakse käesoleva juhendi paragrahvides 5-35.

arusaamiseks ja kohaseks täitmiseks vajalik informatsioon. Lepingu sõlmimist tuleb kinnitada osapoolte või nende esindajate allkirjadega.

- 5.2. Kliendiga sõlmitav leping peab olema selge ja kergesti arusaadav ning sisaldama lisaks punktis 5 ja selle alapunktides sätestatud ka juhendi Lisas 1 loetletud andmeid.
- 5.3. Tingimusel, et kõik juhendi Lisas 1 loetletud informatsioon ja dokumendid on kliendile kättesaadavad enne lepingu sõlmimist, on lubatud lepingu tekstis kasutada viiteid vajalikku informatsiooni sisaldavatele dokumentidele (kinnitatud teenuste osutamise üldtingimused, pakutavate teenuste tüüpide kirjeldused, kasutatavate tehingukorralduste tüüpide kirjeldused, poolte vahelise informatsiooni vahetamine reeglid, hinnakiri jmt).
- 5.4. Kui koos teiste investeerimisteenuste osutamisega pakutakse kliendile väärtpaberite hoiustamise teenust (*custody*), siis peab kliendiga sõlmitav leping sisaldama vähemalt sellega seonduvate poolte õiguste ja kohustuste lühikirjeldust, sealhulgas väärtpaberitest tuleneva hääleõiguse kasutamise seonduvat. Leping peab sisaldama nimetatud õiguste ja kohustuste kirjeldust vaatamata sellele, kas väärtpaberite hoidmise teenust osutab lepingu pooleks olev investeerimisühing või mõni teine investeerimisühing.
- 5.5. Kliendiga sõlmitavas lepingus peavad olema sätestatud tingimused, mis tagavad investeerimisühingu poolt lepingu tingimuste muutmisel (näiteks hinnakirja muutmine) kliendile piisava võimaluse lepingut lõpetada enne vastavate muudatuste jõustumist.
- 5.6. Investeerimisühing on kohustatud hoidma kliendi poolt allakirjutatud lepingu koos lisadega kogu kliendisuhte vältel ning vähemalt viie aasta jooksul peale selle lõppemist; investeerimisühingu esindaja poolt allakirjutatud lepingu üks eksemplar tuleb edastada kliendile koheselt peale lepingu sõlmimist. Investeerimisühing on kohustatud vastavasisulisel nõude saamisel väljastama kliendile temaga sõlmitud lepingu ning selle lisade koopia.

6. Tuletisinstrumentidega seotud erinõuded kliendilepingule

Enne tuletisinstrumentidega tehingute sõlmimise jaoks tehingukorralduste vastuvõtmise/edastamise ja/või täitmise teenuse osutamist tuleb kliendiga sõlmida juhendi punktis 5 sätestatud nõuetele vastav kirjalik leping, mis peab täiendavalt sisaldama juhendi Lisas 2 loetletud andmeid.

7. Küsimiskohustus ja “tunne oma klienti” põhimõtte

- 7.1. Investeerimisühing peab valdama nii enne investeerimisteenuse esmakordset osutamist kliendile, kui ka kogu ärisuhte vältel piisavat klienti ning kliendi esindajat identifitseerivat dokumentatsiooni, sealhulgas kliendi esindaja volitusi tõendavat dokumentatsiooni.
- 7.2. Enne investeerimisteenuse osutamist peab investeerimisühing võtma tarvitusele kõik mõistlikud meetmed, et saada kliendilt infomatsiooni, mis võimaldaks:
 - 1) määrata investeerimisteenuse sobivus kliendi jaoks;⁵ ning
 - 2) täita kõik osutatava teenusega seotud kohustused kliendi ees.

⁵ Seda ei käsitleta investeerimisnõuandena vastavalt käesolevale juhendile.

- 7.3. “Tunne oma klienti” põhimõtet peab rakendama iga investeerimisühing, kes seoses investeerimisteenuste osutamisega omab otseseid ärisuhteid klientidega. Olukorras, mille puhul kaks või rohkem investeerimisühingut on seotud investeerimisteenuse osutamisega ja igal juhul on otsene ärisuhe kliendiga, võib investeerimisühing toetuda teiselt investeerimisühingult saadud informatsioonile.
- 7.4. Investeerimisühing on kohustatud tuvastama kliendi isikusamasuse vastavuses seaduse ning Finantsinspektsiooni poolt kinnitatud “Täiendavad meetmed rahapesu tõkestamiseks krediidi- ja finantseerimisasutustes” juhendiga. Enne kliendi isikusamasuse tuvastamist on investeerimisühingul keelatud osutada investeerimisteenust.
- 7.5. Enne investeerimisteenuse osutamist on investeerimisühingu kohustuseks saada kliendilt teave tema investeerimisvaldkonnaga seotud teadmiste ja kogemuste⁶, investeerimise eesmärkide ning riski taluvuse (profili)⁷, finantsolukorra ning kliendile rakendatavate kauplemisspiirangute kohta. Vajaliku informatsiooni ulatus võib varieerida vastavuses punktis 7.2 kirjeldatud üldprintsiipide põhimõtetega. Investeerimisühing peab kindlaks tegema, kas klienti saab käsitleda kui professionaalset investorit.
- 7.6. Investeerimisühingul on õigus toetuda kliendilt saadud informatsioonile, välja arvatud juhul, kui nimetatud informatsioon on ilmselt ebakorrektnen või puudulik või investeerimisühingul on teada, et informatsioon on ebakorrektnen või puudulik. Sellisel juhul tuleb rakendada punktis 7.9. sätestatud.
- 7.7. Investeerimisühing peab võtma tarvitusele mõistlikud meetmed selleks, et suuta jooksvalt jälgida kliendi profiili muutusi, arvestades seejuures investeerimisühingu ja kliendi vahelise investeerimisalase suhte arengut. Investeerimisühing peab olema veendunud, et klient teavitab esindajate volituste lõppemisest või muutumisest ning kõikidest olulistest asjaoludest, mis muudavad kliendi investeerimiseesmäärke, riskiprofiili, finantsolukorda/võimalusi ja kauplemise piiranguid.
- 7.8. Investeerimisühing on kohustatud kehtestama ja rakendama sisemised kirjalikud põhimõtted ja protseduurid, mis käsitlevad kliendi riskiprofiili, identifitseerimist ning kontaktandmeid puudutava dokumentatsiooni hoidmist ja ajakohastamist.
- 7.9. Investeerimisühing on kohustatud hoiatama klienti sellest, et igasugune hoidumine informatsiooni esitamisest võib ebasoodsalt mõjutada investeerimisühingu võimet tegutseda kliendi parimates huvides. Juhul, kui klient keeldub informatsiooni esitamisest, on investeerimisühing kohustatud klienti kirjalikult hoiatama sellest, et see võib ebasoodsalt mõjutada investeerimisühingu võimet tegutseda kliendi parimates huvides.
- 7.10. Investeerimisühingul ei ole lubatud kihutada klienti mitte andma investeerimisühingule vajalikku informatsiooni.

8. Investeerimisühingu hoolsuskohustus kliendi ees

⁶ Informatsioon kliendi investeerimisvaldkonnaga seotud teadmiste ja kogemuste kohta sisaldab teenuste ja tehingute tüüpe ning tooteid mida klient tunneb, tema kauplemise ajalugu, nt tema senine tehingute iseloom, maht, sagedus ning ajaline jaotus.

⁷ Informatsioon kliendi investeerimise eesmärkide ja riski profiili kohta sisaldab kliendi tulevaste investeeringute ajalist horisonti ning tema eelistusi riskide võtmise ja jooksvalt saadava tulu suhtes.

- 8.1. Investeeringisühingu hoolsuskohustuse ulatus kliendi ees sõltub osutatavast investeerimisteenusest. Kui osutatakse maaklerteenust (tehingukorralduse täitmine või edastamine täitmiseks) koos investeerimisalase nõuandega tuleb rakendada punktides 8.2-8.5 sätestatud nõudeid. Juhul, kui osutatakse maaklerteenust (tehingukorralduse täitmine või edastamine täitmiseks) ilma investeerimisalase nõuandeta tuleb rakendada punktides 8.4, 8.6 ja 8.7 sätestatud nõudeid.
- 8.2. Juhul, kui investeerimisühing teostab kliendile investeerimisalast nõustamist, peab investeerimisühingul olema piisav selgus, lähtudes kliendi käest saadud informatsioonist ning muust investeerimisühingu käsutuses olevast informatsioonist (sh kliendisuhe käigus ilmnenu informatsioonist), et antav investeerimisalane nõustamine on kliendile sobilik.
- 8.3. Enne tehingukorralduse aktsepteerimist on investeerimisühing kohustatud mõistliku hoolikusega kontrollima, et tehingukorraldus sobib kliendile, arvestades seejuures kliendi käest saadud informatsiooni ning muud investeerimisühingu käsutuses olevat informatsiooni sh kliendisuhe käigus ilmnenu informatsiooni.
- 8.4. Investeeringisühing on kohustatud mõistliku hoolikusega kontrollima, et kliendil on olemas tehingu täitmise jaoks vajalikud piisavad finantsvahendid.
- 8.5. Juhul, kui investeerimisühing saab tehingukorralduse, mis tema arvates, kliendilt saadud informatsiooni (sh kliendisuhte käigus ilmnenu informatsioonist) põhjal, ei ole nimetatud kliendile sobilik⁸, peab investeerimisühing sellest klienti teavitama ning andma kliendile vastavat informatsiooni tehingu kohta (sh vajaliku hoiatuse tehinguga seotud riskidest). Investeeringisühing võib edastada või täita tehingukorraldust ainult siis, kui klient vaatamata hoiatusele kinnitab soovi jätkata tehingu sõlmimise protsessi kirjalikult või telefoni teel, eeldusel, et vastav kõne salvestatakse ning kinnituses selgesõnaliselt viidatakse hoiatuse saamisele.
- 8.6. Investeeringisühing võib aktsepteerida tehingukorraldust ilma ostu(müügi)tehingu täitmiseks vajalike vahendite (väärtpaberite) kohese olemasolu kontrollita ainult siis, kui on olemas piisav krediidiini kokkulepe.
- 8.7. Juhul, kui osutatav teenus seisneb ainult tehingukorralduste edastamises või täitmises (ilma investeerimisalase nõuandeta), tuleb klienti teavitada sellest faktist enne esmakordse tehingukorralduse aktsepteerimist. Kliendile konto avamisel määratleb investeerimisühing sobiva teenuse põhimõtted (sh investeerimise parameetrid - nt instrumentide, tehingute ja tehingukorralduste tüübid) ning informeerib sellest klienti. Juhul, kui investeerimisühing saab tehingukorralduse, mis ei ole kooskõlas määratud investeerimise parameetritega, on ta kohustatud hoiatama klienti ning andma adekvaatse informatsiooni tehingu spetsiifika kohta (sh tehinguga seotud riskidest). Investeeringisühing võib edastada või täita tehingukorralduse ainult siis, kui klient vaatamata hoiatusele kinnitab soovi jätkata tehingu sõlmimise protsessi kirjalikult või telefoni teel eeldusel, et vastav kõne salvestatakse ning kinnituses selgesõnaliselt viidatakse hoiatuse saamisele.

9. Klientide informeerimisele esitatavad üldnõuded

⁸ Tehing võib olla tunnistatud kliendile ebasobilikuks, muu hulgas, instrumendi tüübi (nt tuletisinstrument), tehingu tüübi (nt optsiooni müük), tehingukorralduse parameetrite (nt suurus või hinna määramine) või tehingu teostamise sageduse tõttu.

- 9.1. Investeeringisühing peab hoolikalt suhtuma oma kliendi teabe vajadustesse ning andma õiget, selget ning mitteeksitavat informatsiooni.
- 9.2. Investeeringisühing peab õigeaegselt varustama oma klienti teabega, mis võimaldab teha põhjendatud investeerimisotsuseid.
- 9.3. Investeeringisühing peab tagama, et kliendile antav teave on selge ning arusaadav. Teabe sisu ja eesmärk peavad olema kergesti arusaadavad ning võtmepunktid esile toodud. Informatsiooni esitamiseviis ei tohi varjata, vähendada või moonutada olulisi hoiatusi või teadaandeid.
- 9.4. Informeerimise õigeaegsus sõltub järgmistest asjaoludest:
 - 1) olukorra kiireloomulisus;
 - 2) aeg, mis on vajalik antava informatsiooni mõistmiseks ja sellele reageerimiseks; ja
 - 3) kliendiga kokkulepitud tingimused ja tähtsused.

10. Turunduskommunikatsioon

- 10.1. Investeeringisühingu poolt turunduskommunikatsioonis kasutatav informatsioon peab olema õige, selge, mitteeksitav ja turunduskommunikatsiooni ei tohi olla varjatud reklaamilise eesmärgiga.
- 10.2. Investeeringisühingu poolt turunduskommunikatsioonis kasutatav informatsioon peab olema kooskõlas klientidele investeerimisteenuste osutamise protsessis antava informatsiooniga.
- 10.3. Iga turunduskommunikatsioon peab sisaldama vähemalt käesoleva juhendi punkti 11.1 alapunktides 1) ja 2) määratud informatsiooni investeeringisühingu kohta. Välisriigis kasutatava turunduskommunikatsiooni puhul tuleb lisada, et informatsiooni investeeringisühingu kohta on võimalik hankida selle liikmesriigi kompetentsest järelevalveasutusest, kus klient resideerib.
- 10.4. Investeeringisühingul on keelatud kasutada pädeva järelevalve organi nimetust viisil, mis osutaks teenuse kooskõlastamisele või heakskiidule.
- 10.5. Juhul, kui turunduskommunikatsioon viitab teatud finantsinstrumendile või investeerimisteenusele, siis peab see sisaldama vähemalt punkti 12.2. alapunktides 1) ja 2) sätestatud informatsiooni.

11. Informatsioon investeeringisühingu kohta

- 11.1. Investeeringisühing on kohustatud pakkuma kliendile võimaluse enne investeerimisteenuste osutamist tutvuda piisava ja asjakohase informatsiooniga pakutavate teenuste ning iseenda kohta, sealhulgas:
 - 1) investeeringisühingu ja selle (finants)kontserni nimed, registrikoodid, kontaktandmed (postiaadress, telefon, faks);

- 2) investeerimisühingule väljastatud tegevusloa number, kehtivusaeg ja selle väljaandnud kompetentse järelevalveasutuse nimetus;
- 3) investeerimisühingu tegevusulatus (tegevusalad);
- 4) kliendile kohaldatav investorikaitse skeem;
- 5) vastava protseduuri olemasolu puhul, osapoolte vaheliste vaidluste lahenduse mehhanismi kirjeldus (nt kohtuvälised kaebused või hüvituse määramise meetod);
- 6) ülevaade investeerimisühingu poliitikast seoses huvide konfliktidega ja kingitustega;
- 7) millistes keeltes kliendil on võimalus suhelda investeerimisühinguga.

12. Informatsioon finantsinstrumentide ja investeerimisteenuste kohta

- 12.1. Investeerimisühing on kohustatud informeerima kliente osutatavate investeerimisteenuste ning asjassepuutuvate finantsinstrumentide omadustest vastavalt nimetatud teenuste ja instrumentide olemusele.
- 12.2. Investeerimisühing peab selgelt ja täpselt teavitama klienti kõikidest teenuse ja instrumentidega seotud kuludest ning nende arvestamise meetoditest.
- 12.3. Kui investeerimisühingu poolt antavas informatsioonis viidatakse investeerimisteenuse või finantsinstrumendi varasemale tootlusele või tulevase tootluse prognoosile, siis selline informatsioon peab olema asjakohane reklaamitava teenuse või instrumendi suhtes ning seal juures tuleb viidata nimetatud informatsiooni allikas.
- 12.4. Kliendile informatsiooni esitamisel võib kasutada standardset dokumentatsiooni, kuid antud dokumentatsioon peab sisaldama vähemalt:
 - 1) Instrumendi ja/või teenuse põhiliste tunnuste⁹ kirjeldust, sealhulgas finantskohustuse iseloom, kas asjassepuutuvad instrumendid on kaubeldavad reguleeritud turul või mitte ning instrumendi ja/või teenusega kaasnevad riskid;
 - 2) hinda, komisjonitasu ja teisi tehinguga, instrumendiga või teenusega seotud kulusid;
 - 3) tasumise põhimõtteid;
 - 4) tehingu ülesütlemise või sellest taganemise detaile ning mõtlemisaja kasutamise õiguste üksikasju.
- 12.5. Komisjonitasude, teiste tasude ja kulude kohta klientidele esitatav informatsioon peab sisaldama vähemalt:
 - 1) arvutamise baasi või tehinguga, instrumendiga või teenusega seotud tasude mahtu, kui on võimalik, siis rakendatavat protsenti või määra, selle rakendamise sagedust, kõikvõimalikke maksimum või fikseeritud suurusega

⁹ Juhul kui klient kavatseb tehingute tegemist tuletisinstrumentidega, peab temale esitatav informatsioon sisaldama nende tunnuste (eriti võimenduse efekti, lepingu kestvuse, turu likviidsuse ja volatiilsuse kohta) ja aluseks olevate parameetrite (nt aktsiad/intressimäär/valuuta) kirjeldust ning kliendi tehingu teostamiseks kasutatavat meetodit (eriti kas tehingut kavatsetakse täita reguleeritud turul või mitte).

tasusid ning kui komisjonitasu või muu tasu tuleb maksta välisvaluutas siis vastava valuuta nimetust;

- 2) kui tehingusse või teenuse osutamisesse on kaasatud mitmed investeerimisühingud, siis hinnangut sellega kaasnevate kulude kohta.
- 12.6. Investeerimisühing on kohustatud informeerima kliente kõikidest kavandatavatest muudatustest tema poolt võetavate tasude suuruses või määramise põhimõtetes mõistliku aja jooksul ette. Samuti tuleb teavitada erandlikest tasudest konkreetsete tehingute puhul.
 - 12.7. Selleks, et anda õiglane ning igakülgne kirjeldus investeerimisteenuste või instrumendi kohta, tuleb investeerimisühingul investeerimisteenuse või finantsinstrumenti kirjeldamisel esile tuua nii võimalikud riskid, kui ka potentsiaalsed kasud.
 - 12.8. Kombineeritud toote õiglane ja igakülgne kirjeldus peab sisaldama kõikide üksikute instrumentide asjakohaseid tunnuseid, kaasa arvatud erinevad teenused, produkti kestvust, kas instrument sisaldab laenu võtmist, selle intressi jmt.
 - 12.9. Esitatav informatsioon finantsinstrumentide ja investeerimisteenuste kohta ei või sisaldada või anda alust eeldada, et teenuste osutamine või investeering on garanteeritud, välja arvatud investori nõuded seoses garantiiga täies ulatuses tagavat ning juriidilist jõudu omava kokkulepe olemasolu puhul.
 - 12.10. Juhul, kui kliendile antav informatsioon viitab erilisele kohtlemisele seoses maksudega, peab investeerimisühing teavitama, et kliendi kohtlemine seoses maksudega sõltub tema isiklikust situatsioonist, võib olla muutuva iseloomuga ning et kliendil on õigus otsustada hankida sõltumatut maksukonsultatsiooni.
 - 12.11. Investeerimisteenuse või finantsinstrumendi varasematele tulemustele/tootlikkusele viitamise puhul, tuleb klienti selgelt teavitada, et andmed põhinevad minevikus saavutatule ja ei anna kindlat indikatsiooni nimetatud teenuste ja instrumentide tulevaste tulemuste (tootlikkuse) kohta.
 - 12.12. Simuleeritud (tuletatud) tulemuste (tootlikkuse) kasutamine on keelatud. Juhul, kui informatsioon viitab tegelikele varasematel perioodidel saavutatud tulemustele:
 - 1) ei tohi viidatud perioodi pikkus olla lühem kui üks aasta;
 - 2) kui tulemused (tootlikkus) millele viidatakse hõlmavad aastast pikemat perioodi, siis tuleb tulemust (tootlikkust) väljendada liitprotsendimääraga aasta baasil või välja tuua eraldi aastased tootlused (tulemused);
 - 3) kui liitprotsendimääraga aasta baasil väljendatud tulemusi (tootlikkust) esitatakse rohkem kui ühe aasta kohta, siis vastavate andmete olemasolu puhul tuleb kasutada viie aastast perioodi. Kui asjakohaseid andmeid viie aasta kohta ei ole (nt finantsinstrument või väärtpaberiportfell ei ole nii kaua eksisteerinud), siis tulemused võivad olla mõõdetud väljalaske kuupäevast või väärtpaberiportfelli moodustamise kuupäevast alates;
 - 4) kui tulemusi (tootlikkust) võrreldakse mõne finantsindikaatoriga (*benchmark*), tuleb selle kohta esitada tutvustav informatsioon ja kasutatav

ajavahemik peab olema asjakohane, selge ning piisav selleks, et tagada õiglane ja tasakaalustatud reklaamitava investeerimisteenuse või finantsinstrumendi tulemuste hindamine.

- 5) Juhul, kui tulemused (tootlikkus) ei ole väljendatud kohalikus vääringus, tuleb nimetada kasutatud valuuta ning viidata kohalikus valuutas väljendatud tulemuste (tootlikkuse) valuutariskile.
 - 6) Tulemuste (tootlikkuse) võrdluseks tuleb kasutada kas neto tulemusi või tuua eraldi välja asjakohased komisjonitasud ja kulud.
- 12.13. Kõik tegelikele tulemustele (tootlikkusele) esitatavad nõuded kehtivad ka tulevaste tulemuste (tootlikkuse) kalkuleerimise meetodi ja esitamise suhtes. Informatsioon hinnanguliste tulevaste tulemuste kohta peab sisaldama indikatsiooni, et tegemist on prognoosidega. Nimetatud prognoosid peavad omakorda põhinema objektiivsetel ja realistlikel eeldustel.
- 12.14. Finantsinstrumendi või investeerimisteenusega seotud hinnangud, prognoosid või lubadused peavad olema väljendatud selgelt, mitte eksitavalt ja nimetama kasutatud eeldused.
- 12.15. Kui klientidele esitatav informatsioon sisaldab võrdlusi, siis nõue, et see oleks õiglane, selge ja mitte ekslik tähendab, et võrdlused peavad vähemalt:
- 1) põhinema nimetatud allikatel või kirjeldatud eeldustel saadud andmetel;
 - 2) olema esitatud erapooletult ning tasakaalustatult;
 - 3) sisaldama kõiki võrdluseks olulisi fakte.

13. Riskihoiatused

- 13.1. Investeerimisühing peab andma klientidele riskihoiatusi, mis hoiatavad finantsinstrumentide ja tehingutega seotud riskidest arvestades sealjuures kliendi teadmiste, kogemuste, investeerimiseesmärkide ning riski profiiliga (riskitaluvus).
- 13.2. Riskihoiatused peavad olema selged ning märgatavad (*prominence*). Need ei tohi mitte mingil moel olla varjatud või peidetud informatsiooni sõnastuse, kujunduse või formaadiga.
- 13.3. Investeerimisühing peab kohaselt varustama oma klienti riskihoiatusetega. Erilisi riskihoiatusi vajavad järgmised, aga mitte ainult, instrumentide või tehingute liigid:
- 1) reguleeritud turul mittekaubeldavad finantsinstrumendid;
 - 2) ebalikviidsete instrumentidega sõlmitavad tehingud;
 - 3) tehingud finantsvõimendusega (laenu abil);
 - 4) normaalse turusituatsiooni puhul kõrgele volatiilsusele altid finantsinstrumendid;
 - 5) väärtpaberite tagasiostu või laenamise lepingud (tehingud);
 - 6) laenamist, margin'i või tagatisdeposiiti nõuavad (sisaldavad) tehingud;
 - 7) välisvaluuta riski sisaldavad tehingud.
- 13.4. Investeerimisühing peab vajadusel informeerima kliente riskidest, mis on seotud ühega alljärgnevast:

- 1) arveldussüsteemi kaitsega (garantiiga) (nt vaatamata sellele, et tehingu teostamine on mõnikord "garanteeritud" väärtpaberibörsi või arvelduste teostaja poolt, ei pruugi nimetatud garantii kaitsta klienti investeerimisühingu või teise vastaspoole maksejõuetuse korral);
- 2) kauplemise või noteerimise peatamisega (nt teatud kauplemise situatsioonides võib osutada võimatuks või väga raskeks positsiooni likvideerida);
- 3) maksejõuetusega (nt kliendi tehingu teostamisega seotud investeerimisühingu maksejõuetuse puhul positsioonid võivad olla likvideeritud automaatselt ning reaalsed tagatiseks deponeeritud aktivad võivad muutuda tagasisaadamatuks).

13.5. Tuletisinstrumentide suhtes tehtavad riskihoiatused peavad teatavaks tegema instrumendi tundlikkuse järsule väärtuse langusele. Juhul kui seoses kavandatava investeeringuga on kliendil võimalik saada esialgse investeeringu summat ületavat kahjumit, tuleb klienti sellest hoiatada ja teavitada potentsiaalsest täiendavate sissemaksete tegemise kohustusest.

14. Klientidele esitatav aruandlus

- 14.1. Investeerimisühing on kohustatud tagama, et kliendile esitatakse ilma viivitusega kogu oluline informatsioon seoses tema tehingukorralduse täitmisega.
- 14.2. Kui investeerimisühing hoiab kliendile kuuluvaid aktiive või omab kontrolli nende üle, tuleb organiseerida nende kohane identifitseerimine ja nende koosseisu ning väärtuse regulaarne kinnitamine kliendile.
- 14.3. Kui kliendi kontol on avatud katmata positsioone, peab investeerimisühing esitama kliendile regulaarselt aruandeid taoliste positsioonide kohta.

15. Klientide tehingukorralduste ja tehingutega seotud informatsioon

15.1. Hiljemalt järgmisel tööpäeval peale tehingu sõlmimist või tehingu sõlmimise kohta kolmandalt isikult kinnituse saamist on investeerimisühing kohustatud saatma kliendile faksi, posti või elektrooniliste infovahendussüsteemide abil (tingimusel, et investeerimisühingul on piisavalt alust arvata, et klient saab saadut salvestada alalisele infokandjale ning talletada alaliselt) kinnituse või teate (*contract note*), mis sisaldab vähemalt järgmist informatsiooni:

- 1) investeerimisühingu nimi;
- 2) kliendi konto nimetus;
- 3) täitmise kellaeg (selle olemasolu puhul) või informatsiooni selle kohta, et täitmise kellaeg teatatakse soovi korral;
- 4) täitmise kuupäev;
- 5) tehingu liik; (nt ost, müük, märkimine jne);
- 6) turg, millel tehing tehti või märke sellest, et tehing tehti turuväliselt;
- 7) finantsinstrumendi nimetus ja tehingu objektiks olnud kogus;
- 8) hind ühe väärtpaberi kohta ning tehingu kogusumma (hind korda kogus);

- 9) märke selle kohta kas investeerimisühing või temaga kooskõlastatult tegutsev isik oli tehingu vastaspooleks;
 - 10) arvestatud komisjonitasud ning teised kulud;
 - 11) tähtaeg ja tehinguga seotud arvelduste teostamise protseduur, (nt arvelduskonto ning väärtpaberikonto nimed ja identifitseerivad numbrid).
- 15.2. Juhul, kui tehingut ei sõlmitud ühe tööpäeva jooksul alates kliendi tehingukorralduse laekumisest, on investeerimisühing kohustatud edastama kliendile kirjaliku tehingukorralduse saamise kinnituse. Nimetatud kinnitus peab sisaldama kliendi tehingukorralduse üksikasju, kättesaamise kuupäeva ja kellaaega ning kui kohane, siis täitmiseks edastamise kuupäeva ja kellaaega.
- 15.3. Investeerimisühing peab viivitamatult teatama kliendile keeldumisest aktsepteerida või edastada tehingukorraldus.
- 15.4. Investeerimisühing on peab saatma kliendile vähemalt üks kord aastas või kliendiga kokkulepitud muu tihedama sagedusega väljavõtte kõikidest kliendi nimel hoitavatest aktivatest. Nimetatud väljavõttes tuleb näidata vähemalt:
- 1) investeerimisühingule või kolmandatele isikutele panditud aktivad;
 - 2) välja laenatud aktivad;
 - 3) selgelt ning üksikasjalikult aktivade liikumine, kas tehingute sõlmimise kuupäevade või tehingute väärtuspäevade järgi järjestatuna.
- 15.5. Juhul kui kliendi kontol on katmata avatud positsioonid¹⁰, peab investeerimisühing saatma kliendile igakuiselt väljavõtted, mis sisaldavad vähemalt:
- 1) informatsiooni asjakohaste optsioonilepingute kohta, sealhulgas turuhind, kasutamise kuupäev (*date of exercise*), kasutamise hind (*exercise price*) ning kõikvõimalikud potentsiaalsed optsiooni kasutamisega seotud tasud ja kulud;
 - 2) kliendi poolt margin'i nõude täitmiseks seoses avatud positsioonidega tehtud maksed ning realiseerimata kasum või kahjum avatud positsioonide lõikes;
 - 3) väljavõtte perioodi jooksul suletud positsioonidest tulenevatest kasumitest või kahjumitest.

16. Klientidega ühenduse võtmine ilma kliendi eelneva nõusolekuta

- 16.1. Investeerimisühing või tema esindajad peavad lähtuma kliendi privaatsusest ja vältima omapoolset tehingu või lepingu sõlmimisele suunatud survet kliendile, mille tulemuseks võib olla kliendile ebakohase tehingu või lepingu sõlmimine.

¹⁰ Katmata avatud positsioonide näited sisaldavad järgmist:

- a. lühikesed positsioonid mitte tuletisinstrumentides (aktsiad, võlakirjad jne);
- b. lühikesed positsioonid ostuoptsioonides, milliste alusvaraks olevat aktivat kliendi portfelli ei sisalda;
- c. lühikesed positsioonid valuuta ostuoptsioonides mahus, mis ületab kliendi portfelli kuuluva asjakohase vaaluta positsiooni (nimetatud valuuta ning selles **denomineeritud** kergesti realiseerivate finantsinstrumentide väärtuse summa);
- d. tehingud, mille tulemusel "müüakse" indeksit mahus, mis ületab portfellis sisalduvaid positsioone indeksi koosseisu kuuluvates finantsinstrumentides.

- 16.2. Ühenduse võtmine klientidega ilma nende eelneva loata on lubatud ainult investeerimisühingu töötajatele või seotud agentidele. Investeerimisühing vastutab kliendiga seoses investeerimisteenuse pakkumisega ühendust võtvate oma töötajate, seotud agentide ning muude esindajate kompetentsuse ja tegevuse eest.
- 16.3. Investeerimisühingul on lubatud ühenduse võtmine klientidega ilma nende eelneva loata ainult tööpäevadel ajavahemikul kella 9-st hommikul kuni kella 9-ni õhtul (kliendi jaoks kohaliku aja järgi).
- 16.4. Vestlust kliendiga tuleb alustada ühenduse võtja ning tema poolt esindatava investeerimisühingu tutvustusega ja väga selgelt tuua välja vestluse äriine eesmärk. Telefoni teel kliendiga ühenduse võtmise puhul peab helistaja teavitama klienti punktis 16.7. nimetatud perioodist, mille jooksul kliendil on õigus üles öelda või taganeda telefoni teel sõlmitud tehingust. Lisaks sellele peab helistaja teavitama klienti, kas telefonikõne salvestatakse või mitte.
- 16.5. Isik, kes võtab kliendiga ühendust ilma tema eelneva loata peab välja selgitama, kas klient on nõus temaga rääkima või mitte. Investeerimisühingu esindaja või seotud agendi kohustuseks on kliendi vastava soovi korral lõpetada vestlus/kõne ja/või rohkem isikut mitte külastada või talle helistada.
- 16.6. Investeerimisühing on kohustatud vältima kliendile ebakohase surve avaldamist. Investeerimisühing peab olema hiljem võimeline tõestama sellise surve mitte avaldamist, näiteks lindistades vastavad telefonikõned.
- 16.7. Investeerimisühingul on keelatud kliendi tehingukorralduse täitmine perioodi jooksul, mille vältel kliendil on õigus üles öelda või taganeda telefoni teel sõlmitud tehingutest.

17. Huvide konflikti vältimine

- 17.1. Investeerimisühing on kohustatud investeerimisteenuste osutamisel tagama, et investeerimisühingu ja tema kliendi või erinevate investeerimisühingu klientide vahelised huvid konfliktid oleksid välditud või võimalikult väiksed. Vältimatu huvide konflikti puhul tuleb tagada kliendi kohtlemine vastavalt heale tavale.
- 17.2. Olukorras, kus investeerimisühingu ja kliendi vaheline otsene või kaudne huvide konflikt on vältimatu, on investeerimisühingul keelatud osutada kliendile teenuseid juhul, kui nimetatud klienti ei ole eelnevalt teavitatud huvide konflikti sisust ja ulatusest ning tema käest ei ole saadud selgelt väljendatud nõusolekut kasutada investeerimisühingu teenuseid huvide konflikti olukorras. Investeerimisühing peab olema võimeline tõestama sellise nõusoleku saamist kliendilt.
- 17.3. Investeerimisühing peab kohtlema kliente võrdselt. Ühe kliendi soosimine teise kliendi arvel ei ole lubatud. Näiteks, ei tohi investeerimisühing soovitada kliendile väärtpaberite ostmist või müümist, kui sellise nõuande põhiline eesmärk on leida vastaspool teise kliendiga tehtava tehingu jaoks.

18. Turuga manipuleerimine

- 18.1. Investeerimisühingul ja temaga seotud äriühingul on keelatud manipuleerida turuga eesmärgiga kujundada turul kaubeldavate väärtpaberite väärtusest, hinnast, käibest või

kauplemise aktiivsusest ebaõige või eksitav mulje, sekkudes seeläbi turu nõudluse ja pakkumise kujunemise protsessi.

- 18.2. Investeeringusühing on kohustatud vältima head tava eiravate tegevusviiside rakendamist isegi kui need ei ole VTS-s sätestatud nõuetega otseselt vastuolus. Nimetatud tegutsemisviisi üheks näiteks on tegelikel tehingukorraldustel mittepõhinevate tehingutellimuste sisestamine kauplemissüsteemi (v.a turutegemine).
- 18.3. Investeeringusühing on kohustatud keelduma kliendi tehingukorralduse täitmisest, kui on piisavalt oletatav või arusaadav, et kliendi kavatsuseks on või võib olla manipuleerimine turuga või siseteabe alusel tehingu tegemine.

19. Analüüsid ja soovitused

- 19.1. Investeeringusühingu poolt avalikustatavad turuülevaated, analüüsid ja soovitused ning ka investeerimisalane nõuanne (edaspidi analüüsid) peavad põhinema faktidel ning olema õigeaegsed, et võimaldada kliendil kaalutletud ja teadlike investeerimisotsuste tegemist.
- 19.2. Hea tava rikkumiseks on olukord, kus investeerimisühing omandab enne ostusoovitust või positiivset hinnangut emitendi või teatud majandusharu kohta sisaldava analüüsi avalikustamist vastava emitendi või vastavas majandusharus tegutseva äriühingu väärtpabereid eesmärgiga neid võõrandada koheselt peale nimetatud analüüsi avalikustamist. Sama kehtib ka olukorra kohta, kus kohe peale negatiivse sisuga analüüsi avalikustamist kavatakse hakata ostma analüüsis käsitletud väärtpaberid investeerimisühingu või sellega seotud äriühingu arvel. Eelpoolmainitu kehtib ka tuletisinstrumentide kohta, mille alusvaraks on nimetatud emitendi väärtpaberid.
- 19.3. Vastavalt heale tavale peab investeerimisühing peale analüüsi avalikustamist andma analüüsi saajatele mõistliku tutvumis- ja reageerimisaja, mille jooksul ta hoidub analüüsis käsitletud väärtpaberitega omal arvel tehingute tegemisest. Nimetatud keeld ei kehti reguleeritud turu liikmete poolt turutegemise kohustuse täitmiseks tavapärasel mahul sõlmitavate tehingute puhul.
- 19.4. Investeeringusühing peab tagama, et kliendile investeerimisnõuande andmine ei oleks mõjutatud investeerimisühingu või kolmandate isikute huvidest. Erilist tähelepanu tuleb kliendi huvi kaitsmisele pöörata olukorras, kus investeerimisühing või sellega tihedalt seotud osapool on kliendi väärtpaberitehingu vastaspooleks.
- 19.5. Investeeringusühing peab erilist tähelepanu osutama sellele, et vältida ebaõige või eksitava teabe avalikustamist või levitamist turul kaubeldava väärtpaberi emitendi või temaga ühte kontserni kuuluva äriühingu kohta.

20. Juhtkonna ja töötajate väärtpaberitehingud

- 20.1. Investeeringusühingu sise-eeskirjades kehtestatakse tema juhatuse ja nõukogu liikmete, töötajate ja seotud agentide väärtpaberitehingute tegemise ning nende üle kontrolli teostamise kord.
- 20.2. Investeeringusühingu töötaja ja juhtorganite liikmete väärtpaberitehingute all mõeldakse nimetatud isikute, nende abikaasade ja hoole all olevate isikute ning nende poolt kontrollitavate äriühingute arvel sõlmitavaid väärtpaberitehinguid.

- 20.3. Investeeringisühinguga töölepingut sõlmiv töötaja või juhtorgani liikmeks saav isik peab esitama investeeringisühingu juhatuse poolt määratud isikule kehtestatud vormis väärtpaberiportfelli deklaratsiooni, kus tuuakse välja kas ja milliseid väärtpabereid omab tema ise, omavad tema abikaasa ja hoole all olevad isikud ning tema poolt kontrollitavad äriühingud.
- 20.4. Investeeringisühingu töötajad ja juhtorganite liikmed peavad koheselt teavitama investeeringisühingu juhatuse poolt määratud isikut kõikidest oma arvel sooritatud väärtpaberitehingutest.
- 20.5. Investeeringisühingu sise-eeskirjades peab sätestama millistel juhtudel võivad investeeringisühingu töötajad ja juhtorganite liikmed väärtpaberitehingute sõlmimiseks kasutada teiste investeeringisühingute teenuseid. Tehingute tegemisel teiste investeeringisühingute kaudu peab arvestama teiste investeeringisühingute kaudu tehtavate tehingute kontrolli teostamise võimalikkusega.
- 20.6. Sise-eeskirjades tuleb sätestada kõik vajalikud meetmed ja protseduurid, mis tagavad investeeringisühingu töötajate ja juhtorganite liikmete tehingukorralduste täitmise võrdsetel tingimustel investeeringisühingu klientidega.

IV osa

Väärtpaberivahenduse teenus (maaklerteenus)

21. Kohustus tegutseda kohase hoolikusega

- 21.1. Kliendi korralduste täitmisel huvide konflikti tekkimise puhul peab investeerimisteenusena väärtpaberivahenduse teenust (maaklerteenust) osutav investeerimisühing ("Väärtpaberivahendaja") lähtuma eelkõige kliendi huvidest.
- 21.2. Kohustus tegutseda kohase hoolikusega tähendab näiteks, et väärtpaberivahendajal on keelatud soovitada kliendile teatud väärtpaberite ostu või müüki, kui sellise soovitus põhieesmärgiks on kasu saamine väärtpaberivahendaja või teiste isikute poolt. Sellest tulenevalt on Väärtpaberivahendajal keelatud soovitada oma kliendile osta või müüa väärtpabereid, kui sellise soovitus põhieesmärk seisneb tehingutasude saamises või majasiseste (*in-house*) tehingute sõlmimises.
- 21.3. Väärtpaberivahendaja peab tagama kliendi tehingukorralduste täitmise parima võimaliku hinnaga. Väärtpaberivahendaja peab täitma tehingukorralduse ilma liigse viivitusega, välja arvatud juhul kui mingisugusel erilisel põhjusel nimetatud viivitus on selgelt kliendi huvides. Väärtpaberivahendajal ei ole lubatud tehingu sõlmimiseks majasiseselt viivitada korralduse täitmisega ilma sellekohase kliendi selge nõusolekuta. Kliendi poolt Väärtpaberivahendajale antud volitus valida sobilik tehingu sõlmimise aeg peab olema selgelt väljendatud tehingukorralduses.
- 21.4. Väärtpaberivahendaja peab vastava hoolikusega tegema kindlaks kliendi suutlikkuse täita kavandatavast tehingust tulenevaid kohustusi (kontrollima tehingu liigile vastavalt kas rahaliste vahendite või väärtpaberite olemasolu vastavatel kontodel).

- 21.5. Väärtpaberivahendaja on kohustatud võtma täitmiseks residendist klientide poolt esitatavad korraldused Eestis tegutsevale reguleeritud turule kauplemiseks lubatud väärtpaberitega tehingute tegemiseks, välja arvatud juhul, kui see on vastuolus eelmises lõigus sätestatuga või kui see selgelt on vastuolus kliendi huvidega.

22. Tehingukorralduste vastuvõtmine

- 22.1. Väärtpaberivahendaja on kohustatud registreerima ning töötleva kliendi tehingukorraldusi vastavalt kliendi juhistele ning parimat täitmist soodustaval viisil.
- 22.2. Väärtpaberivahendaja on kohustatud tagama, et äriühing ise, selle juhatuse ja nõukogu liikmed, töötajad ning volitatud esindajad ei kasuta nendel olevat informatsiooni klientide tehingukorralduste kohta vastuolus klientide huvidega.
- 22.3. Väärtpaberivahendaja kohustuseks on tagada, et enne tehingukorralduste edastamist täitmiseks on kliendilt saadud selged ja täpsed korraldused, mis sisaldavad vähemalt järgmist informatsiooni:
- 1) kliendi nimi, kui kliendi nimel esitab korralduse esindaja, siis nii kliendi kui esindaja nimed;
 - 2) tehingukorralduse vastuvõtja nimi;
 - 3) tehingukorralduse esitamise kuupäev ja aeg;
 - 4) tehingukorralduse objektiks olev väärtpaber;
 - 5) tehingukorralduse maht väljendatuna väärtpaberite arvus, rahalises väärtuses jmt;
 - 6) tehingukorralduse tüüp (ost, müük, märkimine jne);
 - 7) kõik muu asjakohane informatsioon ja kliendi täpsed juhised tehingukorralduse kohase edastamise ning täitmise jaoks, näiteks korraldusega seotud limiidid ning kehtivuse aeg;
 - 8) märge selle kohta, kas klient on andnud oma nõusolekut selleks, et tema arvel sõlmitava tehingu vastaspooleks võib olla Väärtpaberivahendaja ise;
 - 9) andmed vastava väärtpaberikonto kohta.
- 22.4. Kliendilt tehingukorralduse vastuvõtmisel on Väärtpaberivahendaja kohustatud registreerima kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis tehingukorralduse saamise puhul kõik eelmises lõigus loetletud andmed, dokumenteerides ning kontrollides kõiki kohaseks täitmiseks vajalikke andmeid. Samuti tuleb registreerida esitatud tehingukorraldustesse tehtavad muudatused ning tühistamised.
- 22.5. Väärtpaberivahendaja on kohustatud eelpool nimetatud väärtpaberitehingute aluseks olevad andmed ja dokumendid säilitama vähemalt viie aasta jooksul.
- 22.6. Väärtpaberivahendaja on kohustatud eelpool nimetatud väärtpaberitehingute aluseks olevad andmed ja dokumendid säilitama vähemalt kahe aasta jooksul alates nende esitamist Väärtpaberivahendajale viisil, mis võimaldaks Finantsinspektsiooni nõudmise korral nende esitamist Finantsinspektsioonile ilma olulise viivitusega, vähemalt kolme tööpäeva jooksul.
- 22.7. Väärtpaberivahendaja on kohustatud salvestama kõik tehingukorralduste esitamisega seotud telefonikõned. Väärtpaberivahendaja on kohustatud kliente vastavalt informeerima nimetatud telefonikõnede salvestamisest. Tehingukorralduste esitamisega seotud telefonikõnede salvestused tuleb säilitada viie aasta jooksul. Kahe aasta jooksul

alates vastava telefonikõne salvestuse tegemisest neid tuleb säilitada viisil, mis võimaldaks Finantsinspeksiooni nõudmise korral nende esitamist Finantsinspeksioonile ilma olulise viivitusega, vähemalt kolme tööpäeva jooksul.

23. Tehingukorralduste edastamine täitmiseks

- 23.1. Väärtpaberivahendaja edastab tehingukorraldused täitmiseks viivitamatult nende laekumise järjekorras ning viisil, mis hõlbustab nende täitmist kliendi jaoks parimatel tingimustel.
- 23.2. Väärtpaberivahendajal on keelatud edastada täitmiseks tehingukorraldusi Väärtpaberivahendaja enda, selle juhatuse ja nõukogu liikmete, partnerite, töötajate ja seotud agentide arvel, kui Väärtpaberivahendaja on teadlik sellest, et tema klient soovib esitada korralduse sama iseloomuga tehingu tegemiseks ja nende tehingu korralduste edastamise vahel tekib konkurents.
- 23.3. Mitme kliendi tehingukorralduste edastamine täitmiseks koondatuna üheks tehingukorralduseks on lubatud kui see ei kahjusta ühegi kliendi huve tingimusel, et täitmiseks edastatava korralduse jaotus asjasse puutuvate klientide vahel pannakse täpselt paika enne täitmiseks edastamist.
- 23.4. Väärtpaberivahendajal on lubatud enda arvel ning kliendi arvel esitatud tehingukorralduste edastamine täitmiseks koondatult üheks tehingukorralduseks ainult siis, kui see on selgelt vastavuses kliendi parimate huvidega ning on tagatud kliendile parimatel tingimustel tehingute sõlmimise nõude täitmine.

24. Tehingukorralduste täitmine

- 24.1. Väärtpaberivahendaja teeb kõik endast oleneva, et saavutada tehingukorralduse täimisel kliendi jaoks parim võimalik tulemus, võttes arvesse eelkõige hinda, kulude vähesust kliendi jaoks, tehingute suurust ja iseloomu, täitmise kiirust ja tõenäosust, kauplemissüsteemi ning arvestades olukorraga asjakohastel turgudel. Asjakohasteks turgudeks tuleb lugeda turgusid, mis pakkuvad parimaid kauplemise tingimusi sealhulgas arvestades turu läbipaistvust, likviidsust ning arvelduste (*clearing and settlement*) korraldust seoses kavandatavate tehingutega. Juhul kui Väärtpaberivahendaja täidab tehingukorraldust teises kauplemisesüsteemis, peab Väärtpaberivahendaja olema võimeline tõestama kliendile, et tehing oli tehtud vastavalt nimetatud klienti parimatele huvidele.
- 24.2. Väärtpaberivahendaja, kes täidab kliendi tehingukorraldust omal arvel, peab olema võimeline õigustama tehingus kasutatud hinda, arvestades hindade ja likviidsusega asjakohastel turgudel või kui selline võimalus puudub, siis kasutades teisi objektiivseid näitajaid, nt vastavalt turuväärtusele korrigeeritud väärtus (*mark-to-market*).
- 24.3. Väärtpaberivahendaja täidab tehingukorraldused koheselt nende laekumise järjekorras, välja arvatud juhul, kui tehingukorralduse tingimuste ja/või turusituatsiooni tõttu ei ole see võimalik või kui viivitamine on väga selgel põhjusel kliendile kasulik.
- 24.4. Väärtpaberivahendaja on kohustatud tagama, et kliendi poolt esitatud tehingukorraldused täidetakse vastavuses kliendi juhiste ja parimate huvidega.

- 24.5. Väärtpaberivahendajal on keelatud teha tehinguid Väärtpaberivahendaja enda, selle juhatuse ja nõukogu liikmete, töötajate ja volitatud esindajate arvel hinnaga, mis on võrdne või parem, kui klientidelt saadud tehingukorralduste hind samale väärtpaberile enne, kui Väärtpaberivahendaja on täitnud kõik sellised klientide korraldused tehingute tegemiseks sama väärtpaberiga.
- 24.6. Väärtpaberivahendaja võib erinevate klientide tehingukorraldused täita majasiseselt ainult siis, kui selline tehingukorralduste täitmine vastab iga kliendi parimatele huvidele ning tagab tema poolt esitatud tehingukorralduse täitmise parima võimaliku hinnaga.
- 24.7. Väärtpaberivahendajal on tehingukorralduste ühendamise täitmiseks lubatud tingimusel, et see ei kahjusta ühegi kliendi huve ning täitmise tulemusena sõlmitava tehinguga seotud õiguste ja kohustuste jaotus klientide vahel on täpselt määratud enne täitmist.
- 24.8. Väärtpaberitehingu hind tuleb kliendile näidata ilma teenustasudeta ja teiste kuludeta, välja arvatud juhul kui kliendiga on eelnevalt kokkulepitud teisiti.
- 24.9. Väärtpaberivahendaja on kohustatud informeerima klienti tema tehingukorralduse täpset täitmist takistavatest asjaoludest. Väärtpaberivahendaja on kohustatud tagama, et olukorras, kus turul valitseva situatsiooni või mõne teise põhjuse tõttu ei ole tehingukorraldust võimalik täita vastavalt kliendi poolt antud juhiste, informeeritakse sellest klienti esimesel võimalusel vastavalt kliendi ja Väärtpaberivahendaja vahelisele eelnevale kokkuleppele.

25. Tehingukorralduse täitmisjärgsed toimingud

- 25.1. Väärtpaberivahendaja on kohustatud tagama korraliku ning kohese teostatud tehingute registreerimise ning jaotuse.
- 25.2. Juhul kui Väärtpaberivahendaja enda ja klientide tehingukorraldused olid ühendatud kokku üheks tehingukorralduseks on Väärtpaberivahendajal keelatud jaotada vastavad tehingud kliendile kahjulikul viisil. Kui sellist ühendatud tehingukorraldust täideti ainult osaliselt on jaotus klientidele prioriteetne võrreldes jaotusega Väärtpaberivahendajale.
- 25.3. Väärtpaberivahendaja on kohustatud kohe peale nii enda kui kliendi arvel väärtpaberitehingu sõlmimist registreerima selle kõik olulised detailid. Registreerida tuleb ka kõik tehingukorralduste vastuvõtmise, täitmiseks edastamise ning täitmise käigus tehtud vigade parandamiseks edastatud tehingukorraldused ning sõlmitud tehingud.
- 25.4. Väärtpaberivahendaja on kohustatud koheselt teavitama klienti tehingu sõlmimisest välja arvatud juhul kui kliendiga ei olnud eelnevalt kokkulepitud teisiti. Üldjuhul tuleb kliendile edastada vähemalt järgmine informatsioon:
- 1) tehingu sõlmimise päev ja kellaaeg;
 - 2) tehingu objektiks oleva väärtpaberi nimetus;
 - 3) ostetud/müüdud väärtpaberite arv;
 - 4) hind;
 - 5) kliendilt võetavad tasud;

- 6) kas rahaliste vahendite või väärtpaberite laekumise kuupäev (*settlement date*);
 - 7) vajadusel, märge selle kohta, kas Väärtpaberivahendaja või temaga lähedalt seotud äriühing oli tehingu vastaspooleks.
- 25.5. Väärtpaberivahendaja on kohustatud tagama, et peale väärtpaberitehingu sõlmimist seostatakse tehing koheselt vastava kliendi kontoga.
- 25.6. Kui tehingukorralduse täitmiseks oli sõlmitud mitu tehingut, on Väärtpaberivahendaja kohustatud kliendile esitama informatsiooni iga sõlmitud tehingu tulemusel saadud või makstud hinna kohta, välja arvatud juhul, kui klient on väljendanud soovi piirduda ainult keskmise hinnaga.
- 25.7. Kui klientide tehingukorraldused koondati üheks tehingukorralduseks ning sellist tehingukorraldust täideti ainult osaliselt, on Väärtpaberivahendaja kohustatud jaotama (*allocate*) vastava tehingu proportsionaalselt, väljaarvatud juhul, kui Väärtpaberivahendajal on kehtestatud teistsugune jaotamise poliitika ja seda on klientidele eelnevalt tutvustatud.

V osa

Väärtpaberiportfellide valitsemine

26. Kohaldamine

Käesolevat osa kohaldatakse investeerimisteenusena VTS § 43 p 5 mõistes väärtpaberiportfelli ("Portfelli") valitsemise teenust osutavatele investeerimisühingutele ja teistele sellist teenust osutavatele isikutele ("Portfellihaldaja").

27. Kliendiga sõlmitav Portfelli valitsemise leping

- 27.1. Enne portfelli valitsemise teenuse osutamist, portfellihaldaja on kohustatud sõlmima kliendiga punktis 27.8 mainitud üldise kliendilepingu asjakohaseid sätteid ning teatud portfelli valitsemist puudutavaid lisasätteid sisalduvat lepingut.
- 27.2. Olukorras, kus portfelli valitsemise delegerimisele esitatavad tingimused on täidetud ja portfelli valitsemise leping lubab Portfellihaldajal oma funktsioone delegerida edasi, peab portfelli valitsemise lepingus olema sätestatud funktsioone delegeriva Portfellihaldaja täieliku vastutuse säilimine kliendi huvide kaitsmise eest.
- 27.3. Käesoleva juhendi Lisas 2 toodud nimekirja punktis 5 loetletud andmete asemel peab portfelli valitsemise leping sisaldama järgmist:
- 1) portfelli valitsemise eesmärged ning spetsiifilisi portfelli valitsemise piiranguid;
 - 2) finantsinstrumentide liike, mis võivad kuluda portfelli koosseisu ning tehingute liigid, millised on lubatud nimetatud instrumentidega sõlmida, sealhulgas kõiki asjakohaseid limiite.

Lisaks eelpool loetletule, peab kliendiga sõlmitav portfelli valitsemise leping sisaldama:

- 3) näitajat või muutujat, millega hakatakse võrdlema portfelli tootlust (*benchmark*) ning mille suhtes rakendatakse käesoleva punkti lõikes 4 sätestatud nõudeid;
 - 4) portfelli hindamise päeval instrumentide väärtuse määramist;
 - 5) portfelli valitsemise funktsiooni delegeerimisega seotud üksikasju (kui delegeerimine on lepinguga ettenähtud).
- 27.4. Portfelli valitsemise lepingus tuleb nimetada kokkulepitud eesmärgid ja riski tase ning kõik erilised piirangud portfelli valitsemisele, millised on tingitud kliendi isiklikest asjaoludest vastavalt käesoleva juhendi punktile 7 (Küsimiskohustus ja “tunne oma klienti”) sissejuhatuses sätestatule või kliendi sooviga jätta teatud instrumentide liigid välja (nt teatud tegevusharus tegutsevate ettevõtete poolt väljalastud väärtpaberid).
- 27.5. Juhul kui portfelli haldajale antakse õigus investeerida mõnesse allpool loetletud instrumentide liikidest või teostada mõni allpool loetletud tehingute liikidest, siis peab see olema selgelt märgitud portfelli valitsemise lepingus koos adekvaatse informatsiooniga järgmiste instrumentide ja tehingutega portfelli haldajale antud otsustamisõiguse ulatuses:
- 1) reguleeritud turul mitte kaubeldavad finantsinstrumendid,
 - 2) vähelikviidsed või väga volatiilsed (altid väärtuse järskudele muutustele) finantsinstrumendid,
 - 3) tehingud finantsvõimendusega (kasutades laenu),
 - 4) väärtpaberite tagasiostu või välja laenamise lepingud (tehingud),
 - 5) laenamist, margin’it või tagatisdeposiiti nõuavad (sisaldavad) tehingud,
 - 6) välisvaluuta riski sisaldavad tehingud.
- 27.6. Kliendi informeerimise eesmärgil tuleb portfelli valitsemise lepingus sätestada sobilik kolmandate isikute poolt arvutatav, laialt kasutatav, kooskõlas portfelli valitsemise eesmärkidega olev finantsindikaator (*benchmark*), millega hakatakse võrdlema portfelli tootlust. Olukorras, kus sellise finantsindikaatori valimine ei ole otstarbekas kliendi eriste eesmärkide tõttu, tuleb seda lepingus selgelt mainida ning määrata alternatiivne portfelli valitsemise tulemuste mõõtmise meetod.
- 27.7. Portfelli valitsemise lepingus tuleb määrata, kas finantsinstrumentide hindamiseks kasutatakse ostu või müügi noteeringut, sulgemishinda, turu keskmist hinda vmt, arvestades asjakohaste valuutakurssidega, asjakohast tulukõverat (*yield curves*) või muud hindamise mudelit või metodoloogiat noteerimata aktsiate väärtuse määramiseks.
- 27.8. Portfelli valitsemise lepingus tuleb sätestada portfelli haldaja kohustus teavitada klienti üle eelnevalt kindlaksmääratud piirmäära kahjumist. Kahjumi all mõeldakse antud juhul turuhinnaga korrigeeritud portfelli väärtuse langust võrreldes viimases perioodilises aruandes märgitud portfelli väärtusega (neutraliseerides kõiki sisse- ja väljamakseid). Lepingus sätestatakse teatamist vajava kahjumi suurus väljendatuna protsentides ning teatamise tähtaeg.
- 27.9. Juhul, kui lepinguga on ettenähtud valitsemise tasu, mille suurus sõltub portfelli valitsemise tulemustest, siis tuleb lepingus selgelt määrata selle kalkuleerimise meetod.
- 27.10. Lepingus tuleb sätestada:

- 1) kliendi õigus lõpetada leping kohe peale vastava taotluse esitamise ajaks juba alustatud tehingute lõpuni viimine ning kui klient soovib sulgeda kõik positsioonid, siis kohe peale sulgemiseks vajaliku aja möödumist;
- 2) portfellihaldaja õigus lõpetada leping kahenädalase etteteatamise ajaga, tingimusel, et kui portfelli ei ole võimalik likvideerida selle aja jooksul (kui klient on väljendanud sellist soovi), pikendatakse lepingut vajaliku ajavahemiku võrra. Juhul, kui klient annab oma nõusoleku peale informeerimist portfellihaldaja soovist lepingut lõpetada, võib lepingu lõpetada vastavalt osapoolte vahel kokkulepitud ajavahemiku jooksul.
- 3) Lepingu lõpetamine mõlemal juhul peab toimuma tingimustel, mis on õiglasel ning mõistlikul mõlema osapoole jaoks.

Portfelliavalitsemise delegeerimine

- 27.11. Juhul kui Portfelliavalitsemise delegeerimisele antakse õigus delegeerida kliendi mõne või kõikide aktive avalitsemist tuleb see sätestada kirjalikus lepingus ning esitada piisav informatsioon kliendile. Lepingus sätestatakse Portfelliavalitsemise delegeerimise kohustus eelnevalt informeerida klienti kõikidest olulistest muutustest portfelliavalitsemise delegeerimise suhtes.
- 27.12. Portfelliavalitsemise delegeerimise võib kliendi nõusolekul portfelliavalitsemise funktsiooni delegeerida teisele Portfelliavalitsemise delegeerimisele ainult siis, kui volituse saav äriühing omab oma asukohamaal õigust osutada portfelliavalitsemise teenust ning on võimeline antud funktsiooni täitma ja selleks piisavalt kvalifitseeritud. Delegeerimine ei tohi takistada delegeeriva Portfelliavalitsemise delegeerimise üle järelevalve teostamist ning ei tohi takistada delegeerivat Portfelliavalitsemise delegeerimise tegutsemisel kooskõlas kliendi parimate huvidega. Portfelliavalitsemise delegeerimise võib delegeerida oma funktsioone väljaspool Euroopa Majanduspiirkonda asuvale ja tegevusluba omavale investimisühingule ainult tingimusel, et ülepiirilisi delegeerimisi ning delegeeritavaid puudutava olulise informatsiooni vahetamise leping on sõlmitud Eesti ja vastava maa kompetentsete järelevalve asutuse vahel.
- 27.13. Kirjalik delegeerimise kokkulepe:
- 1) peab olema delegeerija jaoks viivitamatult ühepoolset lõpetatav (taganemine, ülesütlemine);
 - 2) peab sätestama delegeeritava kohustuse teavitada viimase lepingu ühepoolse lõpetamise soovist delegeerijat mõistliku aja jooksul enne lepingu lõpetamist;
 - 3) peab olema kooskõlas kliendi ja delegeerija vahel sõlmitud lepingus sätestatuga;
 - 4) peab nõudma juhul kui tehingute täitmine ei ole seotud delegeerija eelneva nõusoleku andmisega, et delegeeritav jälgiks talle antud investimisjuhiseid, sh delegeerija poolt antavaid investeringute jaotuse kriteeriume;
 - 5) peab olema formuleeritud sellisel viisil, et oleks välistatud huvide konfliktid delegeerija ja delegeeritava vahel;
 - 6) peab tagama delegeerijale võimaluse saada pidevalt informatsiooni delegeeritava poolt tehtud tehingute kohta ja võimaldama piisava põhjalikkusega igal ajal jälgida delegeeritava tegevust seoses portfelliavalitsemise ning seda iga delegeerija kliendi lõikes eraldi.

28. Perioodiline informeerimine

- 28.1. Portfellihooldaja on kohustatud saatma portfellihooldamise teenuse kliendile perioodilisi aruandeid, et võimaldada kliendil hinnata teenuse osutamise tulemusi.
- 28.2. Kliendile esitatavad portfellihooldamise teenuse perioodilised aruanded peavad sisaldama vähemalt:
- 1) väljavõtet Portfelli koosseisust ja väärtusest, sh iga Portfelli koosseisus oleva investeringu üksikasju, turuväärtust, Portfelli tootlust ning raha jääki aruandeperioodi alguse ja lõpu seisuga;
 - 2) portfellihooldamise strateegia aruannet (esitatakse vähemalt kord aastas);
 - 3) aruandeperioodi jooksul arvestatud tasude ja kulude kogusummat ning nende iseloomu ja liike;
 - 4) informatsiooni kolmandatelt isikutelt aruandeperioodi jooksul seoses portfellihooldamisega saadud tulu kohta ning selle kalkuleerimise viisi ja meetodit;
 - 5) aruandeperioodi jooksul saadud dividendide, intresside ja teiste tasude kogusummat.
- 28.3. Juhul kui aruandeperioodi jooksul on võrreldes portfellihooldamise lepingus sätestatuga mõne aktiva hindamise kord muutunud, tuleb taolised muudatused aruandes eraldi selgitada ning näidata nende mõju kasumile/kahjumile.
- 28.4. Perioodilised aruanded peavad sisaldama kogu informatsiooni Portfellihooldaja või vastava portfellihooldamisega tegeleva töötaja poolt aruandeperioodi jooksul kõikidelt kolmandatelt isikutelt saadud tasudest, millised on seotud kliendi jaoks Portfellihooldajaga poolt kasutatud teenustega.
- 28.5. Juhul kui klient on valinud, vaatamata punktis 14.1. sätestatule, et ta ei soovi saada informatsiooni iga Portfellihooldaja poolt portfellihooldamise raames sõlmitava tehingu kohta, siis tuleb esitada kliendile perioodilist aruandlust, milles sisaldub informatsioon iga tehingu kohta vähemalt kord kolme kuu jooksul. Juhul, kui iga tehinguga seotud üksikasju teatatakse kliendile jooksvalt peale iga tehingu sõlmimist, võib perioodilist aruandlust esitada kord kuue kuu jooksul.
- 28.6. Juhul, kui leping lubab kasutada finantsvõimendust (võtta väärtipaberite või muude aktive tagatisel laenu), tuleb kliendile esitada perioodilist aruandlust vähemalt kord kuus koos võimenduse kasutamisega seotud riskide hinnanguga.

29. Portfellihooldamisele esitatavad nõuded

- 29.1. Portfellihooldaja on kohustatud rakendama kõiki mõistlikke meetmeid selleks, et tagada portfellihooldamise funktsiooni sõltumatus ning viia miinimumini kliendi huvide kahjustamise risk.
- 29.2. Portfellihooldaja on kohustatud määratlema investeerimisstrateegiad oma portfellihooldamise teenuse jaoks ning tegema tehinguid vastavalt nimetatud strateegiatele, arvestades seejuures kliendiga sõlmitud lepingu tingimustega.
- 29.3. Vahetult portfellihooldamisega tegeleva töötaja poolt sõlmitavad tehingud, nii üksikult kui ka tervikuna, peavad olema ajendatud kliendi huvidest ning kooskõlas kokkulepitud portfellihooldamise eesmärkidega.

- 29.4. Portfelliholdaja struktuur, poliitika ning töökorraldus sh. sisemised protseduuri reeglid peavad tagama portfelliholdajate funktsiooni sõltumatuse.
- 29.5. Portfelliholdaja on kohustatud kirjalikult fikseerima investeerimisstrateegiad ja hoidma need alles vähemalt viis aastat koos nende aluseks olevate analüüside ning prognoosidega.
- 29.6. Portfelliholdaja peab tagama tema tehingukorralduste võimalikult tõhusa ja järgmiste nõuetele vastava täitmise:
- 1) esitatud tehingukorralduste kohene registreerimine Portfelliholdaja poolt;
 - 2) teostatud tehingute registreerimine ning Portfelliholdajates vastavate muutuste võimalikult kiirelt sisse viimine;
 - 3) Portfelliholdajate ja nendega seotud koguste lõpliku määramine, või kui need on objektiivselt määratavad, hiljemalt tehingukorralduse esitamise ajaks ning viisil, mis välistab nende hilisema muutmise, välja arvatud eksimuste parandamine peale tehingukorralduse täitmist, vaatamata sellele, kas tehingukorraldus on seotud ühe või mitme kontoga.
- 29.7. Portfelliholdaja peab arvestama kliendi arvel tehingute tegemisel kliendile optimaalse tehingu sagedusega ja vältima põhjendamatult sageli tehingute tegemist.
- 29.8. Portfelliholdaja töötaja poolt antud korraldused tehingute tegemiseks kliendi investeerimisvaraga peavad olema vormistatud kooskõlas käesoleva juhendi punktis 22 sätestatuga.

VI osa

Väärtpaberite emiteerimise korraldamine

30. Osa kohaldamine

Käesolevat osa kohaldatakse VTS § 43 p 7 mõistes investeerimisteenusena väärtpaberite emiteerimise korraldamise teenust osutavatele investeerimisühingutele (“Emissiooni korraldaja”).

31. Erapooleetuse nõue

Emissioonide korraldaja peab kohtlema investoreid võrdsetel alustel. Ta on kohustatud tagama kõikidele emissiooni sihtgruppi kuuluvatele investoritele võrdsed võimalused emissioonis osalemiseks.

32. Emissiooni jaotus märkijate vahel (*allocation of issue*)

Emissioonide korraldaja tagab, et VTS §-s 15 nimetatud prospektis on kohaselt sätestatud liigmärkimise puhul emiteeritavate väärtpaberite jaotuse põhimõtted erinevat liiki märkijatest investorite (eelkõige jae- ja kutselise investorite) vahel. Emissioonide korraldaja peab tagama, et peale märkimise perioodi lõppu toimub märkimise tulemuste avalikustamine, sealhulgas tuuakse eraldi välja jae- ja kutseliste investorite poolt märgitud ja omandatud väärtpaberite kogused.

33. Emissiooni korraldaja tehingud

- 33.1. Emissiooni korraldaja omab pidevat juurdepääsu siseteabele. Emissiooni korraldajal on keelatud sõlmida otseselt või kaudselt tehinguid oma arvel emitendi väärtpaberitega või nendele õigust andvate väärtpaberitega, alates korraldatava emissiooni ettevalmistamise alustamisest kuni selle kõikide oluliste tingimuste avalikustamiseni. Nimetatud keeld laieneb samuti ühinemiste, ülevõtmiste ning nendega sarnaste tehingute korraldamisele seoses emitentidega, kelle väärtpaberitega kaubeldakse või plaanitakse taotleda nende reguleeritud turul kauplemisele võtmist.
- 33.2. Emissiooni korraldajal on keelatud kasutada enda või kolmandate isikute kasuks informatsiooni emissiooni või korraldatava pakkumise kohta; nt. näiteks informatsiooni investorite nõudlusest emiteeritavate väärtpaberite järgi.
- 33.3. Emissiooni korraldaja juhatus on kohustatud kinnitama reeglid, kus sätestatakse missugustel juhtudel ja millisel viisil võib emissiooni korraldaja märkida või mõnel teisel moel omandada emitendi väärtpaberid, kelle jaoks ta emissiooni korraldab. Juhul kui, vastavalt nimetatud reeglitele, võib emissiooni korraldaja märkida või omandada korraldatava emissiooniga seotud väärtpabereid, siis peab olema teiste investorite märkimise korraldustel prioriteet emissiooni korraldaja korralduste ees. Emissiooni korraldaja osalemisega enda poolt korraldatud emissiooni märkimisel seotud informatsioon tuleb avalikustada koos märkimise tulemustega. Emissiooni korraldaja on kohustatud tegema eelpoolnimetatud reeglid kättesaadavaks kõikidele sellest huvitatud isikutele.

34. Emissiooni korraldaja töötajate tehingud

- 34.1. Käesoleva juhendi punktis 33.1 sätestatud keeld laieneb samuti emissiooni korraldaja juhatuse ja nõukogu liikmetele, töötajatele ja seotud agentidele (v.a kui emissioonide korraldamise valdkond on eraldatud).
- 34.2. Emissiooni korraldaja juhatuse poolt kehtestatud juhatuse ja nõukogu liikmete, töötajate ja seotud agentide väärtpaberitehingute tegemise ning nende üle kontrolli teostamise kord peab lisaks käesoleva juhendi punktiga 22 "Tehingukorralduste vastuvõtmine" sätestatule sisaldama põhimõtteid, mille järgi emissiooni korraldaja juhatuse ja nõukogu liikmed, töötajad ja lepingulised agendid võivad märkida või omandada korraldatava emissiooniga seotud väärtpabereid. Nimetatud korras sätestatavad põhimõtted peavad välistama emissiooni korraldaja juhatuse ja nõukogu liikmete, töötajate ja lepinguliste agentide, nimetatud isikute lähedaste sugulaste ning kõikide eelpoolnimetatud isikute poolt kontrollitavate äriühingute eelisseisundisse seadmise võrreldes teiste korraldatava emissiooni potentsiaalsete investoritega.
- 34.3. Informatsioon emissiooni korraldaja juhatuse ja nõukogu liikmete, töötajate ja lepinguliste agentide osalemisest korraldatud emissiooni märkimisel tuleb avalikustada koos märkimise tulemustega.

VII osa

Kutselistele investoritele investeerimisteenuste osutamisele esitatavad põhinõuded

35. Üldine

Investeeringisühingu organisatsiooniline ülesehitus, töökorraldus ja tõhus sisemine järelevalve peavad tagama investeeringimisteenuste osutamise professionaalsetele investoritele vastavalt järgmistele üldpõhimõtetele:

- 1) Investeeringisühing on kohustatud igal ajal käituma ausalt, õiglaselt ning piisava asjatundlikkusega, vastavalt oma klientide parimatele huvidele ning väärtpaberituru terviklikkuse põhimõttele.
- 2) Investeeringisühing peab omama ning tõhusalt rakendama kohase äritegevuse korraldamise jaoks vajalike ressursse ja protseduure, sh protseduurid erakorralisteks olukordadeks, andmete varukoopiate tegemise protseduurid ning süsteemid selleks, et mõistlikul määral tagada investeeringimisteenuste osutamist ilma tõrgeteta.
- 3) Investeeringisühing peab tagama, et kõik investeeringimisteenuse osutamisega seotud isikud omavad asjakohast tegevusluba või teenuse osutamise õigust.
- 4) Investeeringisühing, mis kasutab teatud funktsioonide täitmiseks kolmandate isikute poolt pakutavaid teenuseid (*outsourcing*) säilitab täieliku vastutuse ning peab tagama, et nimetatud kolmandad isikud on võimelised täitma nendele usaldatud funktsioone professionaalselt, töökindlalt, järjepidevalt ning kliendi parimates huvides.

36. Huvide konfliktid ning lisasoodustused

- 36.1. Investeeringisühing peab võtma tarvitusele kõik mõistlikud meetmed selleks, et tema enda ja klientide vahel ning erinevate klientide vahel tekkivad huvide konfliktid oleksid õigeaegselt tuvastatud ning välditud või juhitud selliselt, et ei kahjustataks klientide huvisid. Nimetatud eesmärkide saavutamiseks peab investeeringisühing kehtestama töökorralduse, mis tagab sisemise sõltumatuse, sh vajadusel "Hiina müürid". Kui sisemise töökorraldusega ei ole võimalik huvide konflikti vältida või seda juhtida, tuleb huvide konflikti olemasolust klienti teavitada.
- 36.2. Investeeringisühing, tema juhatuse ja nõukogu liikmed, partnerid, töötajad ja seotud agendid võivad pakkuda või saada lisasoodustusi ainult juhul, kui nad võivad mõistlikult aidata kaasa investeeringisühingu teenuse osutamisel klientidele. Nimetatud lisasoodustuse saamisest tuleb klienti teavitada.
- 36.3. Juhul kui huvide konflikti ei ole võimalik mõistlikult vältida või juhtida sisemist sõltumatust tagava töökorralduse abil, on investeeringisühingul keelatud investeeringimisteenust osutada kliendile olukorras, kus investeeringisühingul on otsene või kaudne huvide konflikt (sh kõik sellised huvid, mis tulenevad investeeringisühinguga ühte gruppi kuuluvate äriühingute vahelistest ärisuhetest, mitme teenuseliigi ühisest osutamisest või teistest investeeringisühingu või sellega kooskõlastatult tegutsevate isikute ärisuhetest) Eelnimetatust võib teha erandi juhul kui, kui investeeringisühing on eelnevalt kliendile avalikustanud oma huvide iseloomu ja ulatuse, kas kirjalikult või telefoni teel¹¹ ning klient on sõnaselgelt¹² nõustunud kasutada sellises olukorras investeeringisühingu teenust. Seal kus võimalik, peab nimetatud teavitamine leidma aset kliendisuhete alguses, vastasel juhul tuleb klienti teavitada huvide konfliktist enne asjakohase tehingu sõlmimist.

¹¹ Selliste kõnede salvestamine on kohustuslik

¹² Investeeringisühing peab olema võimeline tõendama taolise nõusoleku olemasolu.

- 36.4. Juhul kui lisasoodustused on lubatud, on investeerimisühing kohustatud tegutsema asjakohase kliendi parimates huvides ning teavitama klienti investeerimisühingu ja kliendi vahel huvide konflikti tekkimist põhjustada võiva suhte alguses investeerimisühingu kehtestatud põhimõtetest lisasoodustuste osas ning vähemalt üks kord aastas teavitama kirjalikult selliste lisasoodustuste üksikasjadest.

37. Klientide informeerimisele esitatavad üldnõuded

- 37.1. Investeerimisühing peab hoolikalt suhtuma oma klientide informatsiooni vajadustesse ning andma nendele õiget, selget ning mitte-eksitavat informatsiooni.
- 37.2. Investeerimisühingu poolt turunduskommunikatsioonis kasutatav informatsioon peab olema õige, selge ning mitte-eksitav.
- 37.3. Investeerimisühing on kohustatud tagama, et kliendile esitataks koheselt põhilist informatsiooni seoses tema tehingukorralduse täitmisega.
- 37.4. Juhul kui investeerimisühing hoiab kliendile kuuluvad aktivad või omab kontrolli nende üle, peab investeerimisühing organiseerima nende kohast identifitseerimist ning nende koosseisu ja väärtuse regulaarselt kinnitamist kliendile.
- 37.5. Investeerimisühing, mille klientide kontodel on avatud katmata positsioonid, peab esitama klientidele regulaarselt selliste positsioonide kohta aruandeid.

38. “Tunne oma klienti” põhimõte ning hoolisuskohustus

- 38.1. Enne esmakordset investeerimisteenuse osutamist kliendile ning kogu ärisuhte vältel peab investeerimisühing valdama adekvaatset klienti ning kõiki kliendi esindajaid identifitseerivat dokumentatsiooni ning kliendi esindajate volitusi tõendavat dokumentatsiooni. Enne investeerimisteenuse osutamist peab investeerimisühing võtma tarvitusele kõik mõistlikud meetmed, et saada kliendilt informatsiooni, mis võimaldaks järgmist:
- 1) määrata investeerimisteenuse sobivust kliendi jaoks ning
 - 2) täita kõik osutatava teenusega seotud kohustused kliendi ees.
- 38.2. Juhul, kui investeerimisühing annab kliendile investeerimisalast nõuannet, peavad investeerimisühingul olema piisavad põhjused arvata, lähtudes kliendi käest saadud informatsioonist ning muust investeerimisühingu käsutuses olevast informatsioonist, sh kliendisuhe käigus ilmnenu informatsioonist, et antav investeerimisnõuanne on nimetatud kliendile sobilik.

39. Kliendilepingud

Enne investeerimisteenuse osutamist on investeerimisühing kohustatud sõlmima kliendiga kirjaliku lepingu, milles sätestatakse teenuste osutamisega seotud osapoolte õigused ja kohustused.

40. Klientide tehingutellimuste vastuvõtmine ja edastamine täitmiseks

- 40.1. Investeerimisühing on kohustatud registreerima ning täitma kliendi tehingukorraldusi vastavuses kliendi juhistega ning parimat täitmist soodustaval viisil.

- 40.2. Investeeringisühing on kohustatud tagama, et äriühing ise, selle juhatuse ja nõukogu liikmed, töötajad ning seotud agendid ei kasuta nende käes olevat informatsiooni kliendi tehingukorralduste kohta viisil mis võib kahjustada või halvendada kliendi huve.
- 40.3. Investeeringisühing on kohustatud koheselt registreerima tehingukorraldusi, dokumenteerides ning kontrollides kõik kohaseks täitmiseks vajalikud andmeid.
- 40.4. Investeeringisühing on kohustatud salvestama magnetlindile või samaväärsele infokandjale kõik tehingukorralduste esitamisega seotud telefonikõned. Investeeringisühing on kohustatud kliente informeerima nimetatud telefonikõnede salvestamisest.

41. Tehingukorralduste täitmine

- 41.1. Investeeringisühing peab tegema kõik endast oleneva, et saavutada tehingukorralduse täimisel kliendi jaoks parim võimalik tulemus, võttes arvesse eelkõige hinda, kulude vähesust kliendi jaoks, tehingute suurust ja iseloomu, täitmise kiirust ja tõenäosust ning kauplemissüsteemi ning arvestades olukorraga asjakohastel turgudel. Asjakohasteks turgudeks tuleb lugeda turgusid, mis pakuvad parimaid kauplemise tingimusi, arvestades vähemalt turu läbipaistvust, likviidsust ning arvelduste (*clearing and settlement*) korraldust seoses kavatssetavate tehingutega. Juhul, kui investeeringisühing täidab tehingukorraldust teises kauplemisesüsteemis, peab ta olema võimeline demonstreerima kliendile, et see oli tehtud nimetatud kliendi parimates huvides.
- 41.2. Investeeringisühing, kes täidab kliendi tehingukorraldust omal arvel, peab olema võimeline põhjendama tehingus kasutatud hinda, arvestades hindade ja likviidsusega vastavatel turgudel, või kui selline võimalus puudub, siis kasutades teisi objektiivseid näitajaid, nt vastavalt turuväärtusele korrigeeritud bilansiline väärtus (*mark-to-market*).
- 41.3. Investeeringisühing peab tagama, et tehingukorraldusi täidetakse vastavalt kliendilt saadud juhistele.
- 41.4. Investeeringisühing kohustub rakendama mõistlikke meetmeid selleks, et vältida tehingukorralduste täitmist äriühingu enda, selle juhatuse ja nõukogu liikmete, partnerite, töötajate ja seotud agentide arvel enne klientide tehingukorralduste täitmisest samadel või parimatel tingimustel võrreldes klientidega (*front running*).

42. Tehingukorralduste täitmisjärgsed toimingud

- 42.1. Investeeringisühing on kohustatud tagama korraliku ning kohese teostatud tehingute registreerimise ning jaotuse.
- 42.2. Juhul, kui investeeringisühingu enda ja klientide tehingukorraldused olid ühendatud kokku üheks tehingukorralduseks on investeeringisühingul keelatud jaotada vastavad tehingud ühelgi mõnele kliendile kahjulikul viisil. Kui sellist ühendatud tehingukorraldust täideti ainult osaliselt, peab jaotus klientidele omama kõrgemat prioriteeti võrreldes jaotusega investeeringisühingule.

43. Individuaalne väärtipaberiportfellide valitsemine

- 43.1. Enne portfelliavalitsemise teenuse osutamist, on investeerimisühing kohustatud sõlmima kliendiga punktis 5 mainitud üldise kliendilepingu asjakohaseid sätteid ning teatud portfelliavalitsemist puudutavaid lisasätteid sisalduvat lepingut.
- 43.2. Investeerimisühing on kohustatud rakendama kõiki mõistlikke meetmeid selleks, et tagada portfelliavalitsemise funktsiooni sõltumatus ning leevendada kliendi huvid võimaliku kahjustamise riski, tagades range investeerimisühingu ja selle grupi sisemiste funktsioonide lahususe.
- 43.3. Investeerimisühing on kohustatud saatma portfelliavalitsemise teenuse klientidele perioodilisi aruandeid võimaldamaks nendel hinnata teenuse osutamise tulemusi.
- 43.4. Investeerimisühing peab tagama oma tehingukorralduste võimalikult tõhusa täitmise ning eriti järgmist:
- 1) esitatud tehingukorralduste kohest registreerimist portfelliavalitsemise poolt;
 - 2) teostatud tehingute registreerimist ning asjassepuutuvate portfelliavalitsemise vastavate muutuste võimalikult kiiret sisse viimist;
 - 3) asjassepuutuvad portfelliavalitsemise ning nendega seotud kogused määratakse lõplikult, või nad on objektiivset määratavad, hiljemalt tehingukorralduse esitamise ajal ning seda ei saa hiljem muuta, välja arvatud eksimuste parandamise eesmärgil, peale tehingukorralduse täitmise, vaatamata sellele, kas tehingukorraldus on seotud ühe või mitme kontoga.

VIII osa

Turu vastaspoolte vahelistele suhetele esitatavad põhinõuded

44. Turu vastaspoolte vahelised suhted

Turu vastaspoolte vahelised suhted käesoleva juhendi mõistes hõlmavad investeerimisühingute ja VTS § 45 nimetatute poolt tehingute tegemist finantsinstrumentidega omavahel või selliste investeerimisteenuste osutamisega mitte tegelevate isikutega, kes otseselt osalevad teatud finantsturul omal arvel kauplemiseks. See hõlmab järgmisi situatsioone:

- 1) reguleeritud turgudel või teistel kauplemisplatvormidel nende liikmete vahel tehtavad tehingud selles osas, mis ei ole seotud kliendile investeerimisteenuste osutamisega;
- 2) omal arvel väärtpaberitega kauplemise jaoks vajalikke tegevuslubasid omavate ning kas omal arvel ja nimel või esindajana esinevate investeerimisühingute vahel otseselt tehtavad (*over-the-counter*) tehingud;
- 3) investeerimisühingute ning teiste vastavalt autoriseeritud või reguleeritud finantsvahendajate¹³ (nt commodity diilerid, kindlustusseltsid) vahel otseselt (*over-the-counter*) tehtavad tehingud.

45. Turu vastaspoolena esinemise õigus

¹³ Antud kontekstis teiste reguleeritud finantsvahendajate hulka ei kuulu kollektiivsed investeerimisskeemid (investeerimis- ja pensionifondid) ning selliste skeemide juhtimisega tegelevad äriühingud (fondivalitsejad).

- 45.1. Käesoleva juhendi punktis 44 nimetatud isikute poolt tehtavale tehingutele, milliste teostamine toimub vastavat tegevusluba omava vahendaja kaudu, vaikimisi rakendatakse käesoleva juhendi 7. osa. Käesolevat osa kohaldatakse ainult sellistele nimetatud äriühingute poolt tehtavale tehingutele, milliste jaoks nimetatud äriühingud esinevad otse "vastaspoolena" ning milliste jaoks on tehtud eraldi otsus astuda turu vastaspoole vahelisse suhetesse.
- 45.2. Konkreetse tehingu tegemisel turu vastaspoole suhetesse astuda soovivad eelmises punktis sätestatud nõuetele vastavad äriühingud peavad tehingu tegemist nimetatud suhete raames vastastikult kinnitama vastava lepingu sõlmimisega. Nimetatud kinnitust võib väljendada sama iseloomuga tehingutele kohaldatavas üldlepingus.

46. Turu vastaspoole režiimile (suhetele) esitatavad põhinõuded

Turu vastaspoole suhete puhul ei ole tegemist investeerimisteenuste osutamisega kliendile ja järelilikult turu vastaspoolena esineval äriühingul ei ole vajadust rakendada investeerimisteenuse osutamisele käesoleva juhendi muudes osades esitatavaid nõudeid. Siiski rakendada tuleb kõiki väärtpaberituru aususe tagamise jaoks sätestatud nõudeid, muuhulgas järgmisi:

- 1) Turu vastaspoolena esinev isik on kohustatud igal ajal käituma ausalt, õiglaselt ning piisava asjatundlikkusega, vastavalt väärtpaberituru aususe põhimõttele.
- 2) Turu vastaspoolena esinev äriühing peab omama ning tõhusalt rakendama kohase äritegevuse korraldamise jaoks vajalike ressursse ja protseduure.
- 3) Turu vastaspoolena esineva isiku juhatus või muu juhtkond peab võtma tarvitusele kõik mõistlikud meetmed, et tagada isiku sisemise järelevalve korralduse ja protseduuristiku adekvaatsust.
- 4) Turu vastaspoolena esinev isik peab olema võimeline tõestama, et ta ei ole käitunud vastuolus väärtpaberituru aususe põhimõtetega ning et tema organisatsiooniline ülesehitus, rakendatavad poliitikad ning töökorralduslik protseduuristik soodustavad nimetatud põhimõtete täitmist.
- 5) Turu vastaspoolena esinev äriühing on kohustatud kõikide väärtpaberitehingute aluseks olevad andmed ja dokumendid säilitama vähemalt viie aasta jooksul.
- 6) Turu vastaspoolena esinev äriühing on kohustatud salvestama kõik turu vastaspoole suhete raames tehingukorralduste esitamise seotud telefonikõned.
- 7) Oma tegevust peab reglementeerima vastavate sise-eeskirjade abil ning võtma tarvitusele kõik mõistlikud meetmed tagamaks nimetatud sise-eeskirjade kohast täitmist.
- 8) Turunduskommunikatsioonis kasutatav informatsioon peab olema õige, selge ning mitteeksitav.

LISA 1. Kliendilepingule esitatavad üldnõuded

Üldjuhul peab kliendiga investeerimisteenuste osutamiseks sõlmitav leping sisaldama järgmist:

- 1) osapoolte nimed, registrikood või isikukood, postiaadress ja telefoninumber;
- 2) lepingu raames klienti esindama volitatud isikute nimekiri, sealhulgas juriidilisest isikust klienti esindama volitatud füüsiliste isikute nimed ja isikukoodid;
- 3) investeerimisühingu investeerimisteenuste osutamise üldtingimused ning osapoolte vahelised erikokkulepped, näiteks "*margin*"-i nõue või teised potentsiaalsed kohustused seoses väärtpaberite ostmisega laenu abil;
- 4) investeerimisteenuste üldine kirjeldus, sealhulgas investeerimisühingu poolt pakutav väärtpaberite hoiustamise (*custody*) teenus ning nimetatud investeerimisteenustega seotud finantsinstrumentide loetelu;
- 5) tehingukorralduste liigid ja täiendavad juhised, mida kliendil on võimalik esitada investeerimisühingule, s.h nende esitamise viisid ja vahendid (näiteks telefon, e-post, telefaks või post)
- 6) investeerimisühingu poolt kliendile seoses teenuste osutamisega antav informatsioon, selle tüüp, edastamise viisid ja vahendid (näiteks telefon, e-post, telefaks või post), edastamise sagedus ja tähtajad, näiteks informeerimine tehingukorralduse täitmisest;
- 7) investeerimisühingu poolt investeerimisteenuste eest võetavate tasude kirjeldus ja suurus, kaasa arvatud informatsioon nende arvutamise, maksmise sageduse ja viisi kohta;
- 8) kinnitus selle kohta, et investeerimisühingul on olemas kehtiv ja vastavate investeerimisteenuste osutamise jaoks vajalik tegevusluba, kaasa arvatud informatsioon investeerimisühingu tegevuse üle järelevalvet teostavatest riiklikest ja isereguleerivatest asutustest;
- 9) lepingule kohaldatav seadus või normatiivdokument investeerimisühingu parima teadmise järgi või osapoolte kokkuleppel;
- 10) lepingu kehtivuse kestus ning lepingu muutmise, pikendamise, lõpetamise või sellest taganemise protseduurid;
- 11) kliendi õigus esitada kaebus investeerimisühingu tegevuse kohta ning vastavate protseduuride olemasolu puhul poolte vaheliste kohtuväliste vaidluste lahendamise ja tekitatud kahju hüvitamise mehhanismide kirjeldus;
- 12) investeerimisühingu tegevus kliendipoolse kohustuste mittenõuetekohase täitmise või täitmata jätmise puhul (näiteks sissenõutav võlgnevus investeerimisühingu ees), sealhulgas kas nimetatud olukorras investeerimisühingul on õigus võõrandada kliendile kuuluv vara, sellega seotud tähtajad ja informatsioon, mida kliendile sellisel juhul tuleb esitada;

- 13) investeerimisühingu ja kliendi vahelise suhtlemise keel.

LISA 2. Tuletisinstrumentidega seotud erinõuded kliendilepingule

Lisaks käesoleva juhendi punktis 5 sätestatud nõuetele peab kliendiga tuletisinstrumentidega seotud investeerimisteenuste osutamiseks sõlmitav leping sisaldama järgmist:

- 1) lepingu raames sõlmitavate tehingute tüübid, sealhulgas see, kas kliendil on võimalik sõlmida tehinguid, millistega kaasneb tingimuslike kohustuste tekkimine;
- 2) lepingu raames sõlmitavate tehingute objektideks ettenähtud finantsinstrumentide tüübid, sealhulgas kas nad on reguleeritud turul kaubeldavad või mitte ning viide nimetatud finantsinstrumente tutvustavale informatsioonile;
- 3) investeerimisühingu kohustus tagada tuletisinstrumentidega tehingute sõlmimise viivitamatu kinnitamine, kliendi viivitamatu teavitamine kohustusest sooritada täiendavaid makseid ning nimetatud kinnitamise ja teavitamise jaoks kasutatavad protseduurid;
- 4) adekvaatne informatsioon garantiideposiidi või teiste sarnaste kohustuste kohta nende olemasolu puhul, kusjuures nimetatud informatsiooni tuleb esitada vaatamata sellele, kas sellised kohustused tulenevad investeerimisühingu enda nõuetest või kolmandate isikute poolt, näiteks väärtpaberibörsi või arveldussüsteemi korraldaja poolt.
- 5) eelpoolnimetatud informatsioon peab sisaldama andmed vajaliku garantiideposiidi suuruse arvutamise, garantiideposiidina aktsepteeritavate varade (sularaha, väärtpaberid jne.), deponeeritud varade hindamise sageduse, täiendavate sissemaksete tegemise tähtaegade jmt kohta. Lepingus tuleb sätestada investeerimisühingu kohustus klienti viivitamatult informeerida igast muutusest garantiideposiidiga seonduvates reeglites;
- 6) adekvaatne kliendi informatsioon tehingutega seotud riskide kohta, sealhulgas tuleb eraldi märkida, kas kavandatavate tehingute puhul potentsiaalne kahju saab ületada esialgselt investeeritavat summat;
- 7) informatsioon kliendi või klienditüübi investeerimisteenustega seotud teadmiste ja kogemuste taseme ning samuti majandusliku olukorra ja finantskohustuste võtmise suutlikkuse kohta.

LISA 3. Investorite kategoriseerimine investeerimisteenuste osutamise korra otstarbeks

1. Investeerimisühingud on kohustatud kehtestama kirjaliku sisemise poliitika ning protseduurid investorite kategoriseerimiseks.

2. Professionaalsed investorid

Professionaalseteks investoriteks loetakse neid, kes omavad piisavat kogemust, teadmisi ning asjatundlikkust oma investeerimisotsuste tegemiseks ning võetud riskide adekvaatseks hindamiseks.

Professionaalseks investoriks tunnistatavate investorite kategooriad

- 2.1. VTS § 6 lg. 2 sätestatud isikud on professionaalsed investorid.

- 1) .

- 2.2. Professionaalsed investorid on ka järgmistele tunnustele vastavad isikud:

- 1) äriühingud ning seltsingud, millised üksikuna võttes vastavad kahele järgmistest suuruse testidest:

- kogu bilansi maht: 20 000 000 EUR,
- netokäive: 40 000 000 EUR,
- omakapital: 2 000 000 EUR.

- 2)

- 2.3. Professionaalsetel investoritel on neil õigus taotleda jaeinvestori staatust ning investeerimisühingud võivad tagada nendele kõrgemat kaitset. Olukorras, kus investeerimisühingu kliendiks on punktis 2.2 nimetatud äriühing või seltsing, on investeerimisühing kohustatud enne esmakordset investeerimisteenuste osutamist informeerima nimetatud klienti sellest, et vastavalt investeerimisühingu käsutuses olevale informatsioonile, langeb klient professionaalse investorini definitsiooni alla ning teda koheldakse vastavalt, välja arvatud juhul, kui investeerimisühing ja klient lepivad kokku teisiti. Investeerimisühing on samuti kohustatud informeerima nimetatud klienti sellest, et temal on õigus taotleda lepingu tingimuste muutmist eesmärgiga tagada kõrgemat kaitse taset.

- 2.4. Professionaalseks investoriks tunnustatud kliendi kohustuseks on taotleda endale kõrgem kaitsetase olukorras, kus tema leiab, et tema ei ole võimeline korralikult hinnata või juhtida investeerimisteenusega kaasnevaid riske.

- 2.5. Kõrgem kaitsetase tagatakse siis, kui professionaalseks investoriks kvalifitseeruv klient sõlmib investeerimisühinguga kirjaliku lepingut selle kohta, et teda ei käsitleta temale kohaldatava investeerimisteenuste osutamise režiimi määramise tarbeks professionaalse investorina. Nimetatud lepingus peab täpsustama kas professionaalse investorini staatusest loobumine kehtib ühe või mitme konkreetse teenuse või tehingu, või ühe või mitme toote või tehingu liiki kohta.

3. Investorite kriteeriumid, keda investeerimisühingul on õigus vastava investorini soovi väljendamise korral kohelda professionaalse investorina

- 3.1. Käesoleva lisa punktis 2 nimetatud investorite suhtes, sh avaliku sektori asutuste ning füüsilistest isikutest erainvestorite suhtes, võib olla lubatud loobuda teatud investeerimisteenuste osutamise korraga ettenähtud kaitsetest.
- 3.2. Investeerimisühingutele on lubatud kohelda eelmises punktis nimetatud investoreid professionaalsete investoritena tingimusel, et on täidetud alltoodud kriteeriumid ning protseduurid. Nimetatud investorite suhtes, ei saa siiski eeldada, et nad omavad teadmisi ning kogemust investeerimisel punktis 2 nimetatud investoritega võrreldaval tasemel.
- 3.3. Iga punktis 3.1. nimetatud loobumine standardse investeerimisteenuste osutamise režiimiga ettenähtud kaitsetest kehtib ainult siis, kui investeerimisühingu poolt ettevõetud adekvaatne kliendi asjatundlikkuse, kogemuste ning teadmiste hindamine annab mõistliku kindlust, arvestades kavatsetavate tehingute või teenuste iseloomuga, et klient on võimeline võtma vastu investeerimisotsuseid iseseisvalt ning saama aru kaasnevatest riskidest.
- 3.4. Väikse suurusega juriidiliste isikute puhul peab eelpool nimetatud hindamise subjektiks olema nimetatud juriidilise isiku nimel tehinguid tegema volitatud isik.
- 3.5. Eelmises punktis nimetatud hindamise käigus peavad olema täidetud vähemalt kaks järgmistest kriteeriumidest:
 - 1) investor on teostanud olulise suurusega tehinguid asjakohasel turul keskmise sagedusega vähemalt kümme tehingut kvartalis viimase nelja kvartali jooksul;
 - 2) investorile kuuluva raha ning VTS §-s 2 nimetatud finantsinstrumente sisalduva portfelli väärtus ületab 0,5 miljonit eurot;
 - 3) investor töötab või on töötanud finantssektoris vähemalt ühe aasta jooksul ametikohal, mis nõuab kavatsetavatega tehingutega seotud teadmisi.

4. Protseuur investorite määratlemiseks, kes võivad olla vastava soovi väljendamise korral koheldud professionaalse investorina

- 4.1. Punktis 3 nimetatud investorid võivad loobuda üksikasjalike reeglite kaitsest ainult järgides järgmist protseduuri:
 - 1) nemad peavad avaldama investeerimisühingule kirjalikult oma soovi olla kohaldatud professionaalsena investorina, kas üldse või mingi konkreetse investeerimisteenuse või tehingu, või siis tehingu või toote liigi suhtes;
 - 2) investeerimisühing peab andma nendele selget kirjaliku hoiatust kaitsetest ning kompensatsiooni saamise õigustest, milliseid tema võib kaotada;
 - 3) nemad peavad esitama kirjaliku avalduse sellest, et nemad on teadlikud nimetatud kaitsetest loobumise tagajärjest.
- 4.2. Enne kaitsetest loobumise taotluste aktsepteerimise otsustamist, on investeerimisühingud kohustatud võtma kasutusele kõik mõistlikud meetmed et tuvastada, kas professionaalse investorina staatust sooviv klient vastab punktis 3 sätestatud nõuetele.

5. Professionaalsetel investoritel lasuv informeerimiskohustus

Professionaalsed investorid vastutavad investeerimisühingu informeerimise eest seoses kõikide muutustega, mis võivad mõjutada nende jooksvat staatust. Juhul kui investeerimisühing saab teada, et investor enam ei vasta esialgsetele tingimustele, mis võimaldasid temal saada professionaali staatuse, on investeerimisühing kohustatud võtma vastu vastavad meetmed.